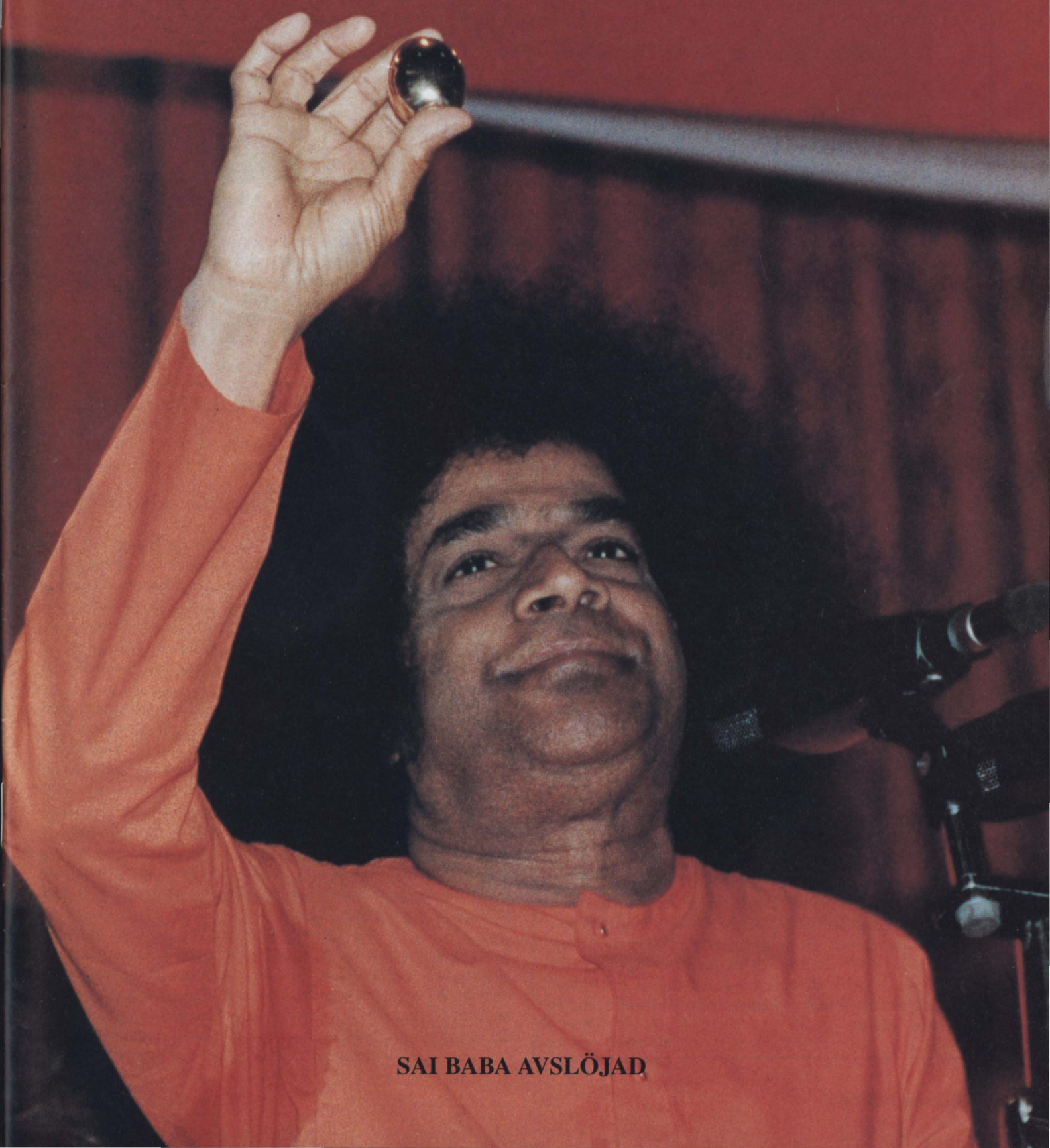

Nr 1, 2000 årgång 37
50:- inkl moms

Sökaren

– tidskrift för livsfrågor –

SAI BABA AVSLÖJAD

Fr v Roger Pettersson, Birgitta Carlsson, Åsa Hallin, Git Johansson, Gabriella Terneborg, Sebastian Henriksen, Jens Holm, Monica Engström.

Förbundet djurens rätt

Text: Elisabet Broomé Foto: Michael Kristiansen

Sökarens klokpris 1999 tilldelas Förbundet djurens rätt. De får det för sin kamp för ett samhälle utan djurförtryck.

— Vi är mycket glada över utmärkelsen. Det känns verkligen roligt. Det här är ett pris för vår idé och just det känns mycket roligt.

Det säger Roger Pettersson som sedan 1998 är ord-

Makt ger inte rätt

Förbundet djurens rätts djursyn grundar sig på följande:

Biologiskt sett är även människan ett djur. Men vi har möjligheten att välja våra handlingar. Vi kan göra gott och vi kan göra ont. Detta ger oss ett särskilt ansvar för våra medvarelser. För precis som människan så är djur levande och kännande varelser med intressen och behov. Likaså kan de känna smärta och glädje. Följaktligen har djur intresse av att inte bli utsatta för lidande.

Individen bör ställas i centrum. Lidande upplevs av enskilda individer, därför bör man också ta hänsyn till enskilda varelser och inte bara till arter eller populationer. Djur ska leva på ett sådant sätt att deras naturliga beteende tillgodoses. Målet är att djur inte ska utnyttjas av människan för sådana syften som är oförenliga med djurens egna intressen som individer.

förande i Förbundet djurens rätt, tidigare Nordiska samfundet mot plågsamma djurförsök.

Sökarens klokpris delas ut för fjärde året i rad. Tidigare pristagare är Clas Svahn, Harry Månsus och Eva Moberg.

Förbundet djurens rätt är en politiskt obunden organisation som arbetar med icke-våldsmetoder för att vi ska få ett samhälle där man inte förtrycker djur. Verksamheten är beroende av medlemsavgifter och gåvor. Förbundet bildades redan 1882 på Stockholms slott och är idag Sveriges största djurrättsorganisation med cirka 50 000 medlemmar.

— Vi har en lagstiftning och en djurskydds rätt i Sverige som gillas runt om i världen, säger Roger Pettersson. Problemet är att verkligheten inte ser ut som lagen stadgar. Fortfarande sitter pälsdjur i små burar och kor står ofta uppbundna. Det är viktigt att vi ser till att den här lagen följs. Hur kan det komma sig att vi står här med pälsdjursburar och försöksdjursanvändning in i 2000-talet?

Djurförsök är den fråga man drivit längst – vilket också framgår av det tidigare namnet. Djurens rätt har över 100 års verksamhet bakom sig. A. L. Lindwall var förbundets första ordförande och en riktig pionjär när det gällde att offentligt strida mot plågsamma djurförsök.

— Just nu har vi framgång och medvind. Våra frågor lyfts fram hela tiden. Sveriges medlemskap i EU har gett både positiva och negativa följder. Det positiva är att det internationella samarbetet ökat, eftersom många problem är gemensamma. EU gör att man ser mer globalt. Konsumenterna ser inte bara vad som händer i vårt eget land utan de tänker också i ett större perspektiv.

— Det negativa är att det har visat sig att djurskydds-

lagen har urholkats av medlemskapet. Ta till exempel dethärmed *belgian blue*. Där visade det sig att Sverige inte har rätt att ha sina egna bestämmelser när det gäller avel. Vi fick inte ha kvar de bestämmelser som sa att vi inte skulle ha en avel som inte gynnade djuren. Den senaste frågan gäller Storbritannien, som vill stifta en lag om att djur inte ska få hållas, om man bara ska ta pälsen av dem. Men så kom en reaktion från Finland som, om det blir en lag i Storbritannien, kommer att dra den inför EU-domstolen. Frågorna har blivit mer komplexa men problemen har också blivit mer synliga. Så det är både på gott och ont.

— Men vad som hänt de senaste tio åren

är att det internationella arbetet har blivit allt viktigare. Många gånger måste man påverka på internationell nivå för att få resultat. Och för vår del är det lika angeläget att arbeta mot djurplågeri i andra länder. Djurplågeriet har ju inga nationsgränser.

— Djurens rätt arbetar huvudsakligen aktivt inom områdena djurförsök, lantbrukets djur och pälshandeln. Att samhället ska få en ökad respekt för djuren och en större medvetenhet hos konsumenterna är vad som driver arbetet framåt.

— Förutom opinionsbildning bland allmänheten har Förbundet även regelbunden kontakt med beslutsfattare och kommenterar som remissinstans förslag från myndigheter. Förbundet har ett flertal framgångsrika kampanjer bakom sig. Genombrottet var riksdagens beslut att djurförsöken i Sverige skulle begränsas. Det beslutet kom 1978. Djurskyddslagen, som kom tio år senare, har också varit betydelsefull även om man inom Förbundet anser att lagen inte följs till fullo.

— Att vi verkligen lyckats få in begreppet "icke djurtestad" tycker jag är en av våra främsta framgångar, säger Roger Pettersson. Det är vi som lanserat det och jobbat målmedvetet för att det ska bli ett begrepp som man använder sig av. Jag tycker också att vi varit framgångsrika när det gäller att ändra samhällets syn på djurförsöksfrågan. Man har haft en ganska så teknisk syn, men nu har det blivit en etisk syn. Där tror jag vi kan ta åt oss en stor del av äran. Hela pälsdjursfrågan har vi också varit relativt framgångsrika med, även om jag beklagar att vi har pälsdjur som sitter i småburar idag. Men i framtiden kommer det att bli förändringar.

Men hur ser ni på dem som arbetar med mer aggressiva metoder?

— Vi jobbar själva inte med några olagliga metoder. Jag tycker att flertalet som använder sådana metoder arbetar felaktigt. Att släppa ut minkar skapar bara större lidande och död hos de djur man släpper ut. De är inte vana, de är inte tränade för att klara ett liv i det vilda. Samtidigt gäller det att förstå varför de här människorna tar till de här metoderna. Har de försökt med andra metoder men känt att de inte kan påverka? Jag tror det är en frustration. För många ungdomar som växer upp idag så är det här den stora moralfrågan och de har mötts av den här dubbelheten från makthavarna. Jag har personligen ingen förståelse för deras handlande, men jag kan analysera och se varför de gör som de gör.

— På det strikt moraliska planet kan jag förstå varför de väljer att agera som de gör. Men på Djurens rätt tror vi att för

Sökarens klokpris 1999

tilldelas

FÖRBUNDET DJURENS RÄTT

Motivering: Förbundet djurens rätt med cirka 50 000 medlemmar och den utmärkta tidskriften Djurens Rätt! har sedan 1882 stridit för djurens rättigheter. Man vänder sig mot bland annat det lidande som djur tillfogas under vetenskapliga experiment, i djurfabriker och under djurtransporter samt i samband med nöjesjakt. Medelsvensson är, liksom våra politiker, alltför okänslig för djurens lidanden. Därför är det mycket angeläget att det finns en rörelse som med saklig upplysning och starka argument verkar för att djuren skall få leva ett så gott liv som möjligt. (Förbundet hette tidigare Nordiska samfundet mot plågsamma djurförsök.)

Ron Magnusson

att nå våra mål, det vill säga lagar som ska reglera hur det här samhället ska se ut, lagar som gör att det här samhället inte förtrycker djur, kommer vi längre genom att arbeta så som vi som organisation gör idag. Vi för en idédebatt i samhället och ser till att själva bygga upp en stor sakkunskap.

Förbundets starka engagemang och många framgångar till trots så ser Roger Pettersson gräsrotsaktivismen som den allra bästa metoden för att nå förändring.

— Det viktigaste är att tänka själv. Hur ser mitt eget liv ut? Vad kan jag göra för att hjälpa djuren i vardagen? Man kan på ett ganska enkelt sätt ställa om sin vardag så att man själv inte bidrar till något djurförtryck. Handla saker som inte är testade på djur. Fundera över vad man äter. Tänka över om man bara är emot lidande eller om man är emot dödande. Tala om vad man tycker, gå in i organisationer och jobba, föra ut budskapet.

— De senaste åren tycker jag att vi har fått ett samhälle som är mer polariserat i sin syn på djur. Jag upplever att det är allt fler som ifrågasätter vad egentligen samhället står för ifråga om normer och värderingar vad gäller vårt förhållande till djuren. Allt fler skaffar sig egen kunskap och reflekterar själva över de här frågorna och köper inte okritiskt allt som finns till salu. Det är nästan ett litet paradigmskifte. För argumenten för att behandla djuren på det sätt som görs idag är ganska få.

— Dagens ungdomar har ett helhetsperspektiv. Det är för djurens skull, men inte enbart. Man väljer att vara aktiv för miljöns skull, för de fattiga i tredje världen, för sin egen hälsas skull. Följaktligen ser jag mycket positivt på framtiden. Det jag ser är att man försöker anpassa sitt eget liv så att det här samhället blir uthålligt i många perspektiv, miljöperspektiv, djurrättsperspektiv. Det är där jag sätter mitt hopp idag.

— Själv fick jag upp ögonen för djurrättsfrågan av min filosofilärare. Han märkte att jag var intresserad av djurfrågor, så han kom och sa att den här boken borde jag läsa, och jag fick Peter Singers bok *Animal liberation*. Filosofer som Singer och Reagan har betytt oerhört mycket för många, dels för att hitta sin identitet i en åsikt, men sedan betyder de också mycket som redskap när man ska möta andra åsikter. De ger hjälp att sortera ut tankarna.

Adress: Förbundet djurens rätt, Box 2005, 125 02 Älvsjö.

Tel: 08-555 914 00. Fax: 08-555 914 50.

Hemsida på Internet: www.djurensratt.org.

Alternativa Nobelpriset 20-årsjubilerade

med pris till arbete för solenergi och ekologiskt jordbruk,
Amazonas ursprungsfolk samt mot straffrihet för diktatorer.

Reportage: Åsa Freij Foto: Karl Gabor

Övre raden fr v dr Juan Garcés, Tomás Roman Sanchez (COAMA) Pascual Letuame Tauimuca (COAMA) Martin von Hildebrand (COAMA) Hermann Scheer och dr Fernando Funes Aguilar (GAO). Nedre raden fr v Helga Dworschak (COAMA) Maria del Carmen Pérez (GAO) och Jacob von Uexkull.

En fin, ja en mäktig stämning rådde vid prisutdelningen. Man upplevde att det finns gott och ont i världen – dårskap, förtryck, orättvisor, utsugning, svält, massdöd och krig existerar – men också ansvar, solidaritet, godhet, ja hjältemod.

– Det var den finaste prisutdelningen som varit, tror jag. Tycker inte ni?

– Jo, verkligen! Det var en särskild stämning.

Ungefär så surrade kommentarerna efter det för 20:e gången utdelade Right Livelihood Award, i folkmun kallat "alternativa Nobelpriset".

Sedan 10 år sker utdelningen som det anstår detta förnämliga pris i riksdagshuset med talmannen som inledningstalare.

Right Livelihood Award uppmärksammas nu efter förtjänst och den gamla andrakammarsalen var fullsatt. Sökarens, som skrivit om priset alla år, minns den tid då det betraktades med viss skepsis och nästan löje, och endast denna tidskrift och Idagsidan i Svenska Dagbladet fanns på plats av media.

Det kanske kan vara befogat med en kort historik. Grundaren Jakob von Uexkull, som tyckte att han hade mer pengar än han behövde, ville göra något meningsfullt med den förmögenhet han hade, sedan han sålt en värdefull frimärkssamling. Han ville donera en anseelig summa pengar för att belöna personer och organisationer som gjort mänskligheten den största nytta, så som det står i Alfred Nobels testamente. Han erbjöd Nobelstiftelsen sina pengar för att den skulle kunna instifta ett nytt pris.

Men Nobelstiftelsen var inte intresserad av detta tillägg till de priser som de redan hade. Då instiftade Jakob sitt eget pris – som ett komplement, inte en konkurrent, betonar han – där hans donation utgjorde grundplåten. Sedan har donationer från många människor gjort det möjligt att varje år fortsätta utdelningen av Right Livelihood Award.

I år, när priset funnit i 20 år, har han själv, välförtjänt, fått motta tre hederspris från andra länder för sitt initiativ och sina fortsatta insatser. Och under 1999 års prisutdelning, vilken som vanligt skedde dagen före Nobelprisutdelningen, fick han även en utmärkelse från SÄRLA, en grupp riksdagsmän som stöder Jakobs stiftelse.

Följande hedras

Årets pristagare, som delade på 1.800 000 kronor, var följande med stiftelsens egna motiveringar ordagrant återgivna.

Dr Juan Garcés hedras för sina mångåriga insatser för att få ett slut på straffriheten för Chiles förra diktaturregim. Han belönas för sitt pionjärarbete med att förbereda rättsprocessen mot general Pinochet som ger tillförsikt om att det under det nya milleniet inte ska finnas några gömställen för dem som begått brott mot mänskligheten.

Grupo de Agricultura Organica, GAO, belönas för sitt arbete för utveckling av ekologiskt jordbruk på Kuba. Detta har hjälpt till att övervinna en av de allvarligaste livsmedelskriserna i landets historia, samt visat att ekologiskt jordbruk är nyckeln till en säker och hållbar livsmedelsförsörjning. GAO hedras för sin exemplariska kombination av engagemang på gräsrotsnivå och expertis på det agrara området.

COAMA hedras för ett av de mest övertygande exemplen i världen på hur ursprungsfolk kan bidra till att skapa en hållbar framtid. COAMA visar hur dessa kan förbättra sin försörjning samtidigt som de bibehåller sin kultur och bevarar de regnskogsområden där de bor – i motsats till de konventionella utvecklingsstrategier som ofta medfört social och ekologisk förstörelse.

Hederpriset (inga pengar) går till **dr Hermann Scheer**, grundare av EUROSOLAR och ledamot av den tyska riksdagen, som premieras för sitt oförtrutna arbete för att främja solenergi över hela världen, samt för att ha blottlagt de politiska och strukturella hinder från kärnkrafts- och fossilbränslelobbyen som blockerar en snabbare utveckling av och införande av solenergi.

Enkelt och stilfullt

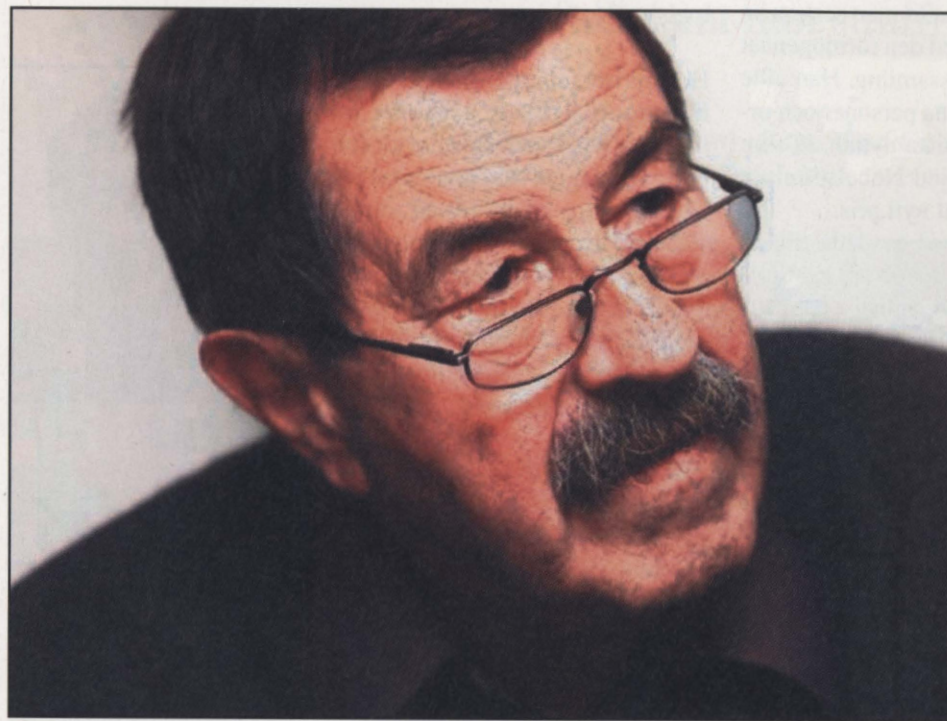
Ett enkelt och stilfullt program med sång, musik och dans inramade festligheten och bidrog till att skapa en fin stämning. Älvlika barfotaflickor, "Lilla Baletten", dansade i koreografi av Isadora Duncan, goskörén St. Jacobs Boys' Choir sjöng klockrent under John Wilunds ledning, och en trio folkmusiker spelade medryckande och svenskt. Toomas Tuulse och Anders Öhman blåste tidlöst i kohorn medan Brita Zetterström framförde en kulning, ett slags herde-jojk, från läktarens fingerade bergstopp. Urban Agnas och Håkan Björkman blåste fanfarer.

Riksdagens talman Birgitta Dahl inledde. Hon framhöll att 20 år visserligen är en anseelig tid, men som världsorganisation är ändå Right Livelihood-stiftelsen mycket ung och därför är det anmärkningsvärt hur den vunnit internationell ryktbarhet. Pristagarna har hämtats från 40 olika länder och belönats för "visioner och arbete som bidragit till livets helhet, jordens helande och upplyftande av mänskligheten".

Jakob von Uexkull talade sedan på ett övergripande och varnande sätt, varefter det var dags för första pristagaren, Hermann Scheer. Han talade tydligt och skarpt i väl underbyggda påståenden om hur vi luras av den etablerade makten på energiområdet att tro att det inte går att få tillräcklig alternativ energi, då främst solenergi, och även hindrar dess utveckling. Men det går! Och vi måste använda samma outtömliga energi som jorden själv gör, solen, sa Scheer.

Pristagarnas tal kan rekvireras från Right Livelihood-stiftelsens kansli i Stockholm, Postbox 15072, 104 65 Stockholm. Stiftelsen tar också tacksamt emot donationer. på pg 77 04 46-3.

Günther Grass på plats hyllade kompisen Scheer och är själv en sann "alternativare"

Günther Grass. Foto: Jonte Wintzell/Pressens Bild. Copyright: Pressens Bild.

– Jag skulle ha uppskattat ännu mer att få "alternativa nobelpriset".

Så ryktades det i vimlet vid den efterföljande festen till Right Livelihood Award, som ibland kallas "alternativa nobelpriset", att Günther Grass, årets Nobelpristagare i litteratur, skulle ha sagt.

Och vid den korta intervju som Sökarens reporter fick med Grass i samband med utdelningen av Right Livelihood Award, uttalade han sig faktiskt i den riktningen och nickade bekräftande på min fråga om han inte tyckte att han hörde hemma nästan mer i den kategori människor som samlades här och som här belönades. Nu befann han sig bland åhörarna, i första hand för att hylla vännen Hermann Scheer. Grass berättade också med iver hur mycket han uppskattat den presskonferens som han och Scheer givit tillsammans. För det är engagemanget för en bättre värld med skarpt avslöjande av maktavare vilka

står i vägen, som är det allra viktigaste för Grass och förenar honom i anden med Hermann Scheer och de andra eldsjälarna som får "alternativa nobelpriset".

Jag frågade Grass om han hade något viktigt som han ville ha framfört till Sökarens läsare.

– Ni säger ifrån för litet, sa han. Ni har demokrat. Ni har möjligheten. Använd den!

Han tillade att man inte mår bra själv av att oro sig och klaga utan att göra något.

Psykologiska undersökningar har också visat att de som själva har medkänsla och "gör något" har en större optimism om vår gemensamma framtid, än de mer passiva.

Günther Grass svenska översättare, Lars W. Freij, reporterns bror, sa att Grass verkligen är en upplysningsman i ordets rätta bemärkelse.

– Vad han vill säga oss – och säger i sina böcker, fast mest indirekt – är att vi måste vara uppmärksamma och kritiska och lära oss genomskåda "falska profeter". Men vi får inte glömma att också se kritiskt på oss själva. Han uppmanar oss på sitt sätt allvarligt att sträva efter självinsikt. Hans livssyn vilar väl på vad vi brukar kalla kristen etik, utan att han för den skull begränsar sig till ett visst trossystem. Han är snarast agnostiker, etiker och humanist – eller privatreligiös, som det brukar heta idag, sa Lars.

– Inte heller låter han sig väl ringas in av någon politisk definition, även om han varit glödande socialdemokrat och numera röstar på De Gröna. Han är som de senare starkt engagerad i praktiska miljöfrågor, och han varnar ju också i sin Nobelföreläsning för skövlingen av skogen och uppmanar till aktioner för att komma tillrätta med världssvälten. "Allt som sker, angår mig" (har någon sagt) och det ansluter sig Günther Grass till. Direkt andliga, filosofiska resonemang för han dock sällan. Andliga sökare skulle man väl kunna rekommendera att läsa främst hans brevväxling med den tidigare Nobelpristagaren, japanen Kenzaburo Oe.

Sade Lars, som nu arbetar intensivt på den Grassbok som skall komma på svenska i vår och handlar om 1900-talet.

Åsa Freij

ETTÅRIG BILDOLKNINGSUTBILDNING

med Kristina Wennergren

NY KURSSTART VARJE
HALVÅR I TRE STÄDER:

♥ Umeå v. 2, v. 31 -00

♥ Stockholm v. 4, v. 24 -00

♥ Göteborg v. 6, v. 29 -00

Bildtolkningscentret, Box 2145,
448 02 TOLLERED, Tel: 0302-320 37
Fax: 0302-320 72, Mobil: 070-213 50 43
E-mail: bildtolkningscentret@swipnet.se

SÖKAREN
Adress Box 10
663 21 SKOGHALL
Telefon 054-51 89 00
Fax 054-51 89 02
E-post red@sokaren.se
Postgiro 70 60 47-8
Bankgiro 372-8128
Hemsida på Internet www.sokaren.se
Redaktör och ansvarig utgivare Sven Magnusson
Prenumeration Helår (6 nr) 250:-
Halvår 150:-
Annonser Ring för prislista
Tryckeri Wallin & Dalholm
Lund
ISSN 0038-0504

INNEHÅLL:

Elisabet Broomé: Förbundet djurens rätt får Sökarens klokpris	2
Åsa Freij: Right Livelihood Award 1999	4
Åsa Freij: Günther Grass, nobelpristagare	6
Erland Lagerroth: Att försona vetenskap och religion	8
Notiser	11
Bengt Petersen: August Strindberg	12
Bertil Falk: Är vegetarianer mer moraliskt högtstående?	14
Bokfloden	16
Cattis Bergqvist: Om att se och lyssna	24
Notiser	27
Sai Baba, en fallen gud	29
Conny Larssons berättelse	31
SM: Resan	32

Gott nytt årtusende, allesamman! Må det nya millenniet bli det bästa hittills i mänsklighetens historia!

Sökarens klokpris 1999 ges till Förbundet djurens rätt, som är en mycket värdig mottagare.

För min del tror jag att när våra efterkommande senare under detta nya årtusende ser tillbaka på den här tiden, kommer de att förvånas och förfäras över det mörker som vilade över människornas förhållande till djuren. De kommer att se att djurplågeriet var en betydande del av kulturen, men de kommer också att få veta att det i slutet av det andra millenniet fanns grupper som kämpade för att väcka människors tankar och känslor beträffande djuren.

Men är det då rimligt att "förmänskliga" djuren, ge dem mänskoliknande tankar och känslor? Det är inte frågan om att förmänskliga, utan om att inse hur lika oss djuren faktiskt är.

Right Livelihood Award är också ett "klokpris". Det går varje år till sådana människor som vår värld nu behöver mer än något annat. Det är ett etiskt pris. Etiken har ända in i vår tid varit utvecklad hos mänskligheten. "Människans historia är en kriminalhistoria." (Bo Bergman)

Erland Lagerroth, som studerar många av den nya tidens svåra men viktiga författare, fortsätter att informera oss om deras tankar. I detta nummer tar han upp Ken Wilber.

Bengt Petersen har synat den store och olycklige August Strindberg.

Cattis Bergqvist har lyssnat på Toni Packer, som har sin tankegrund i buddhismen och observerar tankarna för att förstå hur våra uppfattningar om väsentliga ting uppkommer.

Bertil Falk ställer en fråga: Är det verkligen mer moraliskt att vara vegetarian än att vara köttätare?

Mirakelmannen och avataren Sai Baba har, såvitt man kan förstå, sedan länge ett mycket gott anseende i Indien och även många anhängare i andra länder. Nu är det utom tvivel att swamin sedan mycket lång tid haft homosexu-

ella kontakter med pojkar och unga män på sitt ashram och att han inte förmått dölja detta. Han har inte kunnat lägga band på sig, och det är naturligtvis förkastligt och sorgligt, när det gäller en man i hans ställning.

Det är konstigt att Sai Babas homosexuella aktiviteter kunnat hållas hemliga för det stora flertalet anhängare. Det är också konstigt att skeptikerna inte nosat rätt på detta. Vad har vi skeptiker till om inte för att avslöja det som avslöjas bör!

Man kan ömka swamin. Det är inte alltid lätt för en andlig ledare, som förväntas leva i celibat, att inte falla för köttets frestelser. Men det är framför allt synd om dem som satt swamin i sitt livs centrum och fått vakna upp till insikten att deras mästare inte alls hållit måttet.

Man skall vara tacksam för att Conny Larsson har velat träda fram och berätta om sina erfarenheter "för sanningens skull".

Frågan om Sai Babas mirakler är kanske inte lika kristallklar, även om det tycks finnas starka belägg för att fusk har förekommit. För den som i likhet med undertecknad inte har sådana fördomar om verkligheten som utesluter mirakler, synes det fullt möjligt att Sai Baba verkligen har paranormal förmåga. Saken bör undersökas så gott det går.

Enligt uppgifter fortsätter verksamheten i Puttaparthi som tidigare.

Visst kan mänskligheten förbättras under detta nya årtusende. Mycket är lovande. Betydande författare, tänkare, forskare, förebilder och ideella rörelser finns. Vi försöker informera om dem i Sökaren.

Vi kan se en uppåtstigande utvecklingskurva hos mänskligheten. Stora tankar ligger och väntar, liksom samlar sig för genombrott. Ganska plötsligt kan det, som hittills bara ett fåtal har stått för, vara allmän sanning.

SM

Erland Lagerroth

Att försona vetenskap och religion

”Wilbers skrifter väcker och stimulerar förstånd och fantasi hos envar som är lycklig nog att läsa honom.”
Rollo May

”Ken Wilber är idag den viktigaste utforskaren av medvetandet.”
Deepak Chopra

”Ken Wilbers geni har redan erkänts inom filosofi, religion, psykologi och sociologi. ’The Marriage of Sense and Soul’ når ut till en mycket större läsekrets och är ett betydelsefullt nyskapande bidrag till idéhistorien.”
Frances Vaughan

Ken Wilber är en kontroversiell tänkare och författare. Redan som 23-åring skrev han sin första bok med titeln ”The Spectrum of Consciousness”. Sedan har det bara fortsatt: hans många böcker har sålts i stora upplagor världen över och skaffat honom en entusiastisk beundrarskara. Han har kallats både enmansuniversitet och medvetandets Einstein.

Men Wilbers forskarprofil är inte som den vanliga i dagens vetenskaps-samhälle. Han är de stora linjernas man och inte någon begreppsanalytisk pedant. Och framför allt är han en förespråkare för meditation, för mystik om man så vill. Hans mestare tycks vara Platon och Plotinos, hinduiska och buddhistiska filosofer. Han har därför setts som en företrädare för new age. Och därmed har han inte ansetts fin nog för kultursidorna, i varje fall inte i Sverige. I stället har IDAG-sidan i Svenska Dagbladet ägnat honom fyra stora artiklar, som tog fasta just på den sida av hans tänkande som vetter mot new age (Peter Östman, januari 1997).

Att försona vetenskap och religion

Men Wilber är nu femtio år, och oberoende av vilka förmyndelser han tidigare kan ha gjort sig skyldig till, har han utvecklat sig

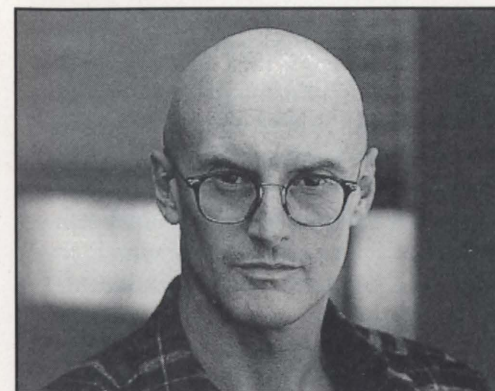
till en lärd och balanserad tänkare, en professionell filosof som det kan löna sig att lyssna till. Vad som lockat mig till ett sådant försök är hans bok ”The Marriage of Sense and Soul. Integrating Science and Religion” (Newleaf 1998). Det är en bok som kan ses som en avklarnad sammanfattning av hans tänkande. Den lite svajiga övertiteln har han inspirerats till av Oscar Wilde, men den mer nyktra – och ändå så storvulna – undertiteln är mer adekvat. För det är just detta Wilber är ute efter: att integrera och försona vetenskap och religion.

Det gäller då, för det första, att finna fram till vad vi menar med religion respektive vetenskap. Den operationen genomför Wilber överraskande snabbt och lätt, och inte utan vissa glidningar. Det gemensamma för alla religioner, eller rättare för ”den religiösa världsbilden”, för att inte säga den visdomstradition som är känd som ”the perennial philosophy” är, menar Wilber, vad som brukar kallas ”The Great Chain of Being”. Alltså ”Varats stora kedja”, tanken att verkligheten är en serie ”nivåer” från materia till kropp till medvetande till själ till ande – en hierarkisk ordning där varje högre nivå genom någon ”emergent” egenskap överskrider de lägre men samtidigt innesluter dem. Alla nivåer tänks ytterst vara inneslutna i Anden, Gud, det Absoluta.

”Moderniteten”

När det gäller vetenskapen byter Wilber helt sonika ut den mot det vidare begreppet ”moderniteten”, som alltså blir det som ställs mot religionen. Vad är då modernitetens kärna? Från bland andra Max Weber hämtas tanken att det centrala är ”särskiljandet av de kulturella värdesfärena”, det vill säga etablerandet av konst, moral, vetenskap med mera som självständiga områden, skilda från religionen. Medan kyrkan tidigare kunde dominera det hela och tyrannisera både Bruno och Galilei, så kunde, genom denna nya åtskillnad, varje sfär nu verka i frihet.

Och här bjuder Wilber på sin första stora överraskning: en hyllning till moderniteten. För resultaten av denna verksamhet blev sådana som jämlikhet, frihet och rättvisa oberoende av ras, klass, tro och kön; vidare demokrati, slaveriets upphörande, allas likhet inför lagen, politiska, medborgerliga och mänskliga rättigheter, uppkomsten av feminismen; snabba framsteg inom medicin, fysik, biologi och kemi. Moderniteten kom med en enorm mängd nya sanningar och upptäckter, som den gamla religiösa världsbilden inte kunde stå emot.

Ken Wilber har skrivit över ett dussin betydelsefulla böcker.

Modernitetens patologi

Men allt detta kunde också perverteras till modernitetens baksida, till en ”patologi” – om nämligen förnuftet inte bara skiljer mellan sfärerna utan också upplöser sambanden mellan dem och gör sig själv till herre över det hela.

Modernitetens heder och värdighet (”dignity”) förvandlas då till dess katastrof (”disaster”). Aggressiv vetenskap börjar invadera och dominera de andra sfärerna och tränger ut dem som vägar till verkligheten. ”Vetenskap blev scientism – vetenskaplig materialism och vetenskaplig imperialism – som snart blev modernitetens dominerande ’officiella’ världsbild.” I den uppfattas universum som ett ”plattland” bestående enbart av materia och energi. Andra värdesfärer förklaras för värdelösa och Varats stora kedja för icke-existerande. Till denna förödande ”patologi” återkommer Wilber med en frenesi som inte står någon annans efter.

Tidigare försök att förena vetenskap och religion

På väg till sitt eget försök att integrera vetenskap och religion gör Wilber en rad tankeväckande bedömningar av tidigare försök. Kant var, förklarar han, kanske den första stora filosofen som bekämpade den nivellering som den moderna vetenskapen förde med sig. Och ändå blev nettoeffekten av hans verksamhet – hos mindre begåvade efterföljare – ett cementerande av den positivistiska hegemonin. För den som läser ”Kritik der reinen Vernunft” kan lätt bli en hängiven positivist och behaviorist. Men om man i stället fördjupar sig i ”Kritik der praktischen Vernunft”, ser man att människan är fri som etiskt subjekt. Och den som läser ”Kritik der Urteils-kraft” kan övertygas om att konsten är den makt som kan

integrera de båda andra områdena.

Kant misslyckades, menar Wilber, därför att konsten bara var en av de tre sfärer som skulle integreras och därför inte själv kan åstadkomma integrationen. Samma misstag gjorde romantiken. Därtill kommer att romantikerna sökte lösningen i ett tillstånd före moderniteten, i ett pre-rationellt tillstånd i stället för i ett framtida transrationellt (inneslutande rationaliteten). Det är, menar Wilber, ett djupgående fel som sätter romantiken (och dagens ekologiska fundamentalister) i motsats till evolutionen själv. Historien har aldrig gjort en U-sväng. Men romantikerna var de första som upptäckte modernitetens sjukdom och reagerade på den med avsky. De var de första som sökte väva fragmenten på nytt sätt och vara ”en ödmjuk del av livets underbara väv och inte dess arroganta mästare”.

Ännu mer har Wilber gemensamt med den (tyska) idealism som just menar att människan är på väg, inte från ett idealtillstånd i det förflutna, utan mot ett sådant i framtiden, ytterst mot ett gudomliggörande av människan. Och ändå föll också idealismen, och det berodde, menar Wilber, på en stor brist: den saknade ”yoga”, d v s den hade ingen metod för att pålitligt reproducera de insikter som utgjorde själva kärnan i dess stora vision. Insikterna kom tillfälligt och godtyckligt och kunde inte upprepas. På så vis blev idealismen metafysik i dålig mening: ett tankesystem utan medel för sin egen verifikation. På mindre än ett århundrade hade idelismens stora vision kommit och gått.

Postmodernismen

I stället blev materialismens platta värld allenarådande – det öde landet, ”the brave new world”. Först långt om länge kom, som vi vet, nästa revolt: postmodernismen. Wilber förmår lyckligt handskas med denna rörelse: han urskiljer dess allmänna förtjänster men samtidigt och än mer dess förlöpnings. För det första instämmer han i postmodernismens centrala tanke att tolkning spelar en avgörande roll i all mänsklig förståelse, så stor att tolkning måste uppfattas som en aspekt av kosmos själv. Först genom tolkning kan vi förstå de inre aspekterna av universum – ett litterärt verk såväl som en person eller principerna för ett naturligt system. Andra förtjänster är iakttagelsen att mening är avhängig av sammanhanget, kontexten, och att förståelse ytterst kräver mer än ett perspektiv, mer

än ett sammanhang.

Men därmed slutar erkännandena, för dessa sanningar drevs snart nog in absurdum, till självförintande ytterligheter som ”Det finns ingenting utom tolkning, och därför kan vi helt vara utan sanningens objektiva komponent”. Självförintande därför att då kan inte heller denna teori göra anspråk på att vara sann. Och käpprätt mot hermeneutikens grundsats att en tolkning ständigt måste prövas mot det korrektiv som objektet utgör. Det är motsatsen till modernitetens felslut: i stället för att reducera allt inre till objektiv yta, reducerar man allt yttre till subjektiva tolkningar.

Detta leder till en blodig uppgörelse med den extrema postmodernismen – post-strukturalismen. Det gäller också den lingvistiska sidan av saken. Även här drev post-strukturalisterna Saussures iakttagelser till ytterligheter med följd att de blev oanvändbara. Deras förnekande av jaget hindrade inte Barthes och Foucault från att ta emot royalty-checkar utskrivna till de jag som enligt teorin inte existerar. Ett franskt drag, vågar man kanske tillägga: fransmännen har alltid varit mästare i att driva andras tankar till logiska men verklighetsfrämmande ytterligheter och därmed nå retoriska effekter som gett eko världen över.

Tre ”ögon”

Innan vi går in på Wilbers eget förslag till lösning några viktiga distinktioner. Efter mönster av 1200-talsmystikern Bonaventura urskiljer Wilber tre slags ”ögon” hos människan: kroppens öga, själens öga (det inre ögat) och meditationens eller kontemplationens öga. De är alla reellt existerande, de ser olika ”saker”, och dessa saker har också reell existens, fast på olika plan. Med lämplig skolning kan vetenskap bedrivas på alla tre nivåerna, en vetenskap som överallt grundas på detsamma: kompetens, kreativitet och kritik.

Var och en av nivåerna är alltså legitim, det enda illegitima är att blanda samman dem, att begå kategorifel. Det vill säga att reducera det hela till ett öga, ett område, som påstås vara det enda giltiga. Ett sådant fall var när kyrkan gjorde anspråk på att avgöra frågor inom fysiken. I dag är det motsatta det normala: världen reduceras till den materiella världen, till fysikernas och astronomernas universum.

Särskilt klagande är Wilber när det gäller den mellersta nivån, ”det inre”. Vi kan peka på stenar och planeter och även på hjärnan; de har en ”enkel lokalisering”.

Men man kan inte peka på medvetande, värde eller rättvisa – de är lokaliserade i inre, ”emotionella, mentala och kognitiva rum”. Katastrofen med moderniteten var att alla inre dimensioner reducerades till yttre ytor. Det var inte bara en attack på det andliga utan på det inre, introspektiva, upplevda överhuvud. En nihilism som gjorde oss förvirrade: var och hur skulle vi lokalisera allt detta?

Det andliga är förankrat i det kroppsliga

Men Wilber har, som nämnts, gjort sig känd som talesman för den översta nivån, kontemplationens andliga värld. Därför är det så mycket mer anmärkningsvärt att han i ”The Marriage of Sense and Soul” gång på gång slår fast att det andliga alltid är förankrat i det kroppsliga. När vetenskapen började undersöka den organiska kroppen, fann man att ”många av de ’högsta’ eller ’transcendenta’ realiteterna [...] var funktioner av den totala organismen, inte funktioner av några luftiga drömrigen [pie-in-the-sky realms]. Medvetandet t ex tycktes intimt förbundet med den organiska hjärnan, ett grundläggande erkännande som fullständigt hade saknats i praktiskt taget varje förmodern [religiös] kultur.” På så sätt har även gudsupplevelsen ett korrelat i hjärnan (vilket naturligtvis inte betyder att den bara är detta korrelat, ”inget-annat-än”-resonemangets sanslösa misstag).

När vetenskapen upptäckte att själ och medvetande ”inte bara flöt omkring i några högre riken, blev detta ett hårt slag för [föreställningen om] Varats stora kedja, ett slag som denna aldrig hämtat sig från. Och om man inte kan komma till rätta med detta dråpslag på ett enkelt sätt som tillfredsställer det väsentliga i både religiösa och vetenskapliga anspråk, så är chansen för en integration förvisso liten.” Ja, och det är utifrån detta konstaterande Wilber finner lösningen. Och han gör det via ett kraftprov. Han har nämligen med hjälp av dator systematiserat åtskilliga hundra hierarkier, sådana som Varats stora kedja och naturvetenskapens hierarki från atomer till galaxer, och funnit att de alla låter sig inordnas i fyra olika typer. Det handlar, visar det sig, om hierarkier för det *inre* och det *yttre* av det *individuella* respektive det *kollektiva*. Resultatet ställer han upp som fyra kvadranter, ordnade motsols från det yttre individuella via det inre individuella och

det inre kollektiva (det kulturella) till det yttre kollektiva (det sociala).

Det kan låta invecklat, men det är ytterst klagande. Wilber konstaterar nämligen att den traditionella religionens klassiska hierarki och den moderna vetenskapens ordning helt enkelt är två av dessa fyra typer, nämligen det inre individuella respektive det yttre individuella. Och – det avgörande – de två sidorna är genomgående relaterade, så att känslor t ex är förbundna med hjärnans limbiska system och rationellt tänkande med neocortex. Varje moment på ena sidan motsvaras av ett korrelat på den andra.

Men detta innebär att Varats stora kedja, alla religioners kärna enligt Wilber, bara täcker en fjärdedel av verkligheten. Det är därför denna kedja inte kunde överleva modernitetens uppdelning av verkligheten och urskiljande av nya dimensioner. Den hade ingen uppfattning om de andra tre dimensionerna och var därför oförmögen att svara på de överväldigande upptäckterna på dessa områden.

Samtidigt får vetenskapen en ny och annan status. I föreställningen om Varats stora kedja placerades de yttre aspekterna längst ner på skalan, nämligen på den materiella nivån, över vilken det andliga reste sig. Men de fyra kvadranterna låter oss nu se, att de ”materiella” domäner inte så mycket är den lägsta nivån i Varats stora kedja som de är de *yttre formerna* av var och en av länkarna i denna kedja. Den moderna vetenskapen, som sysslar med dessa, är inte förvisad till något slags lägre plan – vilket den aldrig skulle acceptera – utan den fungerar över hela skalan, om också blott i fråga om de yttre, objektiva korrelaten (t ex genom att fastställa fysiologiska effekter av transscendental meditation). Så har Ken Wilber gett vetenskapen en ny, större och mer ärofull roll inom ramen för en världsbild som omfattar både religion och vetenskap.

Kontemplation

Men samtidigt får Varats stora kedja och ”the perennial philosophy” alltså sin plats i den ”differentierade” världsbild, som moderniteten gett oss i arv. Kontemplationens öga och vad det ser är och förblir Wilbers skötebarn. Det är hans styrka och svaghet. Styrka därför att bara den okritiskt perspektivlösa kan förneka existensen och betydelsen av sådana erfarenheter hos mänskligheten genom historien, och det hos några av dess största.

Men samtidigt överskattar Wilber betydelsen av denna nivå för människan i allmänhet. För att demonstrera det vetenskapliga också på detta område framhåller han på ett ställe, att det fordras en så omfattande utbildning och träning (5–6 år) för att här uppnå den nödvändiga kompetensen, att det motsvarar doktorsexamen. Ja, visst, men just därför når bara en liten del av mänskligheten – i synnerhet i Västerlandet – denna kompetens.

Därför ligger det långt större vikt vid de två andra områdena, än Wilber vill erkänna, och därför är paradigmskiftet inom dessa långt viktigare än han vill låtas om. Han påstår gärna att vetenskapen alltid har varit inriktad på helheter, processer och system och att därför ingen egentlig förändring har skett i dag. Men därvid talar han mot bättre vetande, för han har själv (i sitt magnum opus ”Sex, Ecology, Spirituality”) framhållit att Prigogines teori om dissipativa strukturer har gett oss den felande länken mellan materia och liv. Materien är inte endast ett passivt objekt väntande på människans (eller Guds) aktivitet, utan med hjälp av energin skapar och omskapar den sig själv till fungerande system, system som har mer gemensamt med livet än med den grushög materien framstod som i analysens och reduktionismens vetenskap.

Med sina fyra kvadranter anser Wilber alltså att han har visat hur religion och vetenskap är integrerade inom ramen för en världsbild som omfattar båda. Sen är det en annan fråga om företrädare för religion och vetenskap är nöjda med de definitioner på dessa som han utgått från. Hur därmed än må förhålla sig, har Wilber dock, tycks det mig, utvecklat en logisk, övergripande och sammanhängande världsbild.

Kanske är dock den största behållningen de klarheter han gett oss på vägen: den välbalanserade avvägningen av förtjänster och svagheter hos moderniteten och religionen, romantiken, idealismen och postmodernismen. Han hemfaller inte åt antingen-eller-tänkandets svart-vita världsbild utan har nått fram till både-och-tänkandets visdom. Vidare öppnandet av ”inre rum” för lokalisering av allt som inte går att peka på och den motsatta ”öppningen”, förankringen av det andliga i kroppsliga funktioner.

Det är, tycks det mig, vackra balansakter av en brådmogen yngling som nått mögnad.

Om parapsykologi

I nr 14/1999 av Psykologtidningen, som ges ut av Sveriges Psykologförbund, finns en utförlig, informativ artikel om parapsykologi. Psykologen docent Adrian Parker vid Göteborgs Universitet intervjuas. Rubriken är ”Han utforskar medvetandets gränser”. Ganzfeldmetoden, som Parker använder, beskrivs.

Parker säger bland annat: ”Det viktiga för forskningen i dag är inte att bevisa att fenomenen finns. Där tror jag att vi har kommit så långt som det är möjligt. Nu gäller det att få fenomenen att fungera på en hög nivå i laboriemiljö och att utveckla en teori om dessa fenomen.”

Han kommenterar också kravet på upprepbara experiment och resultat, och han menar att parapsykologerna numera till en viss grad lyckas med detta. Dock, påpekar han, kan den här typen av experiment inte utföras som exempelvis försök i fysik. Det går inte att konstruera experiment som är upprepbara och där man fångar fenomenet på samma sätt som i ett provrör.

Martin Johnson, professor emeritus i parapsykologi vid universitetet i Utrecht, Holland, intervjuas av Psykologtidningen. Han är känd för att ligga den akademiska skepsisen nära, men säger att parapsykologin är så pass intressant att den förtjänar mer stöd än den hittills fått. Martin Johnson anser att en svårighet inom psi-forskningen är den rudimentära graden av upprepbarhet samt avsaknaden av en testbar, förklarande teori.

Även universitetslektor Jan Dalkvist i Stockholm intervjuas. Han har sedan 1993 forskat om telepati och säger att flera olika statistiskt säkerställda positiva resultat har erhållits.

Jan Dalkvist anser att resultat som forskare över hela världen fått, ger mer stöd för att fenomenet telepati existerar än att det inte gör det.

I ett följande nummer av Psykologtidningen (nr 18) har psykologen docent Nils Wiklund ett debattinlägg vars innebörd är att paranormala fenomen inte existerar. Vem är då denne man? Naturligtvis en okunnig person som ytligt och fördomsfullt har tittat på området och ger uttryck för en illa grundad uppfattning. Nej, Wiklund studerade en gång parapsykologi för Martin Johnson i Lund. Han skrev sin psykologexamensuppsats om parapsykologi, och han har suttit i styrelsen för John

Björkhems minnesfond. Wiklund är ett slags svensk Dingwall. Eric Dingwall var en engelsk parapsykolog, mycket kunnig, som kom fram till att det inte finns några psi-fenomen.

Nils Wiklund menar att den samlade parapsykologiska forskningen under mer än 100 år på ett avgörande sätt har bidragit till att så långt det överhuvud är möjligt visa att de paranormala fenomenen inte existerar.

Tänk så olika uppfattningar kan vara!

Det Enda

Harvardastronomen Harlow Shapley sa att det inte räcker med faktorerna tid, rum, materia och energi för att förklara universum. Det krävs också en femte faktor: det mystiska väsen som de flesta kallar Gud.

Vi kanske aldrig fullt kan förstå detta väsens natur. Men det är något obegränsat.

Allt i universum är en unik individualisering eller ett unikt uttryck för detta Enda, som är alltings orsak. Vi bör vara medvetna om att den Enda Skapande Kraften uttrycker sig på ett unikt sätt i var och en av oss och att den alltid pressar på för ett fullare förverkligande av sina obegränsade möjligheter. Vi är var och en en speciell Guds skapelse med tillgång till den Oändliga Intelligensens obegränsade förmåga.

Tro på Andens kraft och närvaro i dig! Acceptera dess kraft och tillåt den att leda dig. Känn att du talar utifrån detta center av gudomlig visshet inom dig, när du säger: Det finns Ett liv, det livet är Gud och det livet är mitt.

Vakna till ny glädje. Börja på nytt. Din värld kan bli ny från denna stund.

Tankar ur Ernest Holmes författarskap.

Kan man leva på ljus?

En kvinna från Australien med det tagna andliga namnet Jasmuheen sägs i reklamen för den svenska översättningen av hennes bok ”Leva på ljus” få sin fysiska näring av den universella livskraften, prana. Men som framgår av Sökarens recension av hennes bok i nr 5, dricker hon vatten, te och ibland lite utspädd soppa och litet katrinplommonjuice.

Jasmuheen var i Sverige och berättade om sin ”ljusnäring”. På Medborgar-

Jasmuheen. Foto: Åsa Freij

skolan i Sollentuna höll hon presskonferens, föredrag och en workshop i mitten av november.

Fördelar med ljusnäringen är, sa den slanka, blonda damen, som inte såg undernärd ut, att man lever längre och friskare och att man klarar sig med mindre sömn.

Själv har Jasmuheen levt på prana i sex år och mår alldeles utmärkt, säger hon själv.

Efter en övningsperiod på 21 dagar ska man kunna leva som Jasmuheen. Några svenskar uppges ha genomgått 21-dagarsövningen och sedan fortsatt att leva av ”prana”.

Detta låter märkligt, men seriösa sökare bland publiken menade att det är fullt möjligt.

Några hade tydligen redan provat på att avstå från mat, för när Jasmuheen frågade hur de mädde, var det flera som ropade att de var hungriga – och skrattade.

– Det handlar bland annat om tillit och koncentration, säger Jasmuheen.

Och så viltog en del övningar och en guidad meditation under vilken några, inklusive Sökarens reporter, somnade. Denna notis gör alltså inte anspråk på att vara en god introduktion till Jasmuheens metod.

Åsa Freij

August Strindberg

den gode och onde

Av Bengt Petersen

August Strindberg (1849–1912) anses av de flesta vara den störste svenske författaren någonsin. Han har förnyat den svenska skönlitteraturen med verk som Röda rummet (1879) och Hemsöborna (1887) samt den svenska dramaten med pjäser som Till Damaskus (1898) och Ett drömspel (1901). Han var en oerhört mångsidig person som ville prova på allt: han fotograferade, målade, utförde kemiska experiment och hade åsikter om allt mellan himmel och jord. Det som jag vill granska här är hans inställning till de religiösa/andliga frågorna, som kom att spela en allt mer betydande roll i hans liv ju äldre han blev.

Barndomshemmet var kristet i ganska traditionell mening. Precis som i andra hem vid den tiden fick barnen läsa aftonbön, lyda föräldrarna och gå i kyrkan på söndagarna. På 1880-talet kom han i kontakt med filosofer som Arthur Schopenhauer och Edouard von Hartmann, vars pessimistiska tankevärldar satte djupa spår inom honom. Strindberg var alltid respektlös mot stat och överhet. 1884 gav han ut en serie äktenskapsskildringar i novellform, Giftas, och han blev åtalad för att han i en novell smädat den heliga nattvarden: ”Det oförskämda bedrägeriet som spelades med Högstedts Piccadon à 65 öre kannan och Lettströms majsoblater à 1 kr skålpundet, vilka av prästen utgavs för att vara den för över 1800 år sedan avrättade folkuppvigglaren Jesus av Nasarets kött och blod...”¹⁾ Strindberg blev frikänd, men uppståndelsen kring händelsen kom att stärka den tendens han hade att se fiender överallt. Vid denna tid räknades han som ledaren för de nya och samhällskritiska författarna, 80-talisterna. Det är troligt att religionen vid denna tid inte var särskilt viktig för honom. Större delen av västerlandet hyste vid denna tid en enorm tro på de tekniska och materiella framstegen samtidigt som religionen kraftigt gick tillbaka. Omkring 1885 gick Strindberg in i en ateistisk period, delvis påverkad av Nietzsche och dennes ord: Gud är död. Diktarens livssyn blev allt mörkare med drag av paranoid försvarsattityd och han angrep häftigt sina fiender, verkliga och inbillade. Den främst misstänkta var hustrun Siri von Essen som han misstänkte konspirerade med en internationell kvinnoliga för att omyndigförklara honom och få honom inspärrad på sinnessjukhus. Detta tema använde han bland annat i romanen En dåres försvarstal och i dramat Fadren.

1897 gav han ut boken Inferno, där han gestaltade den religiösa och psykiska kris som han genomlevde några år tidigare. Den materialistiska livssynen fick sig en rejäl bakläxa, men ersattes tyvärr av en ytterligt vidskeplig världsbild. I boken är han bosatt i Paris och upplever ett flertal akuta kristillstånd med stark ångest och utpräglade förföljelseidéer. Det finns dock inget som tyder på att han var direkt sinnessjuk, som man ibland har trott. Han är vid denna tid, både i boken och i verkligheten, sysselsatt med kemiska experiment och tror sig om att kunna göra guld. Då han hör underligt buller från angränsande rum i sitt hotell, misstänker han att han är förföljd av en liga av skandinaviska damer. Han tror att hans fiender försöker förgöra honom genom elektriska strömmar: ”Jag vaknar, en pendyl slår två, en dörr stänges och... jag är ur sängen liksom lyft av en pump, som suger mitt hjärta. När jag kommit på fötter översköljs min nacke av en elektrisk dusch som pressar mig till golvet.”²⁾ På en husvägg får han se bokstäverna F och S sammanflä-

tade. Han tänker först att det betyder att hans (andra) hustru Frida Strindberg – som lämnat honom – ännu håller av honom. Men sedan inser han att bokstäverna måste betyda de kemiska tecknen för svavel och järn, som ger honom guldets hemlighet. Varje buteljork eller papperslapp på gatan kan vara ett hemligt tecken från makterna. I ett hopknycklat örngott ser han ett av Michelangelos marmorhuvuden, en annan dag götiska drakhuvuden och – då han kommer hem efter en fest – djävulen själv i medeltidsstil med bockhuvud... Han inser ibland att allt förmodligen har en enkel förklaring, men tror ändå att det har ett hemligt budskap till honom.

Vid tiden för Inferno kom han i kontakt med teosofin och brevväxlade under många år med teosofen Torsten Hedlund. Han var tidvis sympatiskt inställd till denna lära, men fann den också högmodig och anspråksfull, dessutom var den ledd av kvinnor! Som alltid plockade han till sig det som passade honom och brydde sig inte om det övriga. Men han kom under resten av sitt liv alltid att tro på en högre makt, dock är det hela tiden frågan om Gamla Testamentets straffande och skapande Gud: ”Gamla testamentet tröstar och bestraffar mig på ett något oklart sätt, medan det nya lämnar mig kall.”³⁾ Han tycks ha fastnat i den straffande aspekten: ”Då jag reflekterar över mitt öde märker jag den osynlige handen som tuktar mig, piskar mig fram mot ett mål som jag ännu inte kan gissa mig till.”⁴⁾ Han har svårt att tro att Kristus har lidit för människorna; ”ty hade han, skulle svåra lidanden ju ha minskat. Men det ha de icke gjort, utan är lika intensiva.”⁵⁾ Han fick tanken att han är föremål för ingrepp från övernaturliga väsen, makterna som han kallade dem i anslutning till de franska ockultister som han läste. Till en början uppfattar han dem enbart negativt, men när han börjar studera Swedenborg förvandlas de till ”tuktoandar” med uppgift att genom straff och prövningar visa honom på rätt väg. Genom Swedenborg får han bekräftat vad han tidigare lärt av Schopenhauer, nämligen att jordelivet är ett helvete. Swedenborgs tankar om att man efter döden straffas flyttar han över till att gälla jordelivet. Vid studiet av Swedenborg inser han att de olyckor han råkat ut för beror på honom själv och att han nu genomgår en sträng uppfostran av de okända makterna. Eftersom han hade svårt att tro på den kristna försoningsläran, blev han styrkt av tanken att vi själva har ansvar för våra gärningar.

Strindbergs mest berömda drama, Ett drömspel, skrevs 1901, under en tillfällig separation från den tredje hustrun. I detta drama finner han en egen mytologi. Agnes, guden Indras dotter, stiger ner från himlen för att beskåda jordelivet och finna ifall Gud är god och om världsordningen är rättvis mot människan. Hennes återkommande replik i pjäsen är: Det är synd om människorna. Strindberg hade vid denna tidpunkt kommit i kontakt med buddhismen, vilket kan ha påverkat honom. Inom buddhismen lägger man stor vikt vid både lidande och medlidande. Ett replikskifte kan sägas innehålla styckets kärna:

”Säg, far, varför växer blommorna upp ur smuts?”

Därför att de icke trivas i smutsen, skynda de så fort de kunna upp i ljuset, för att blomma och dö.”

Författaren Sven Delblanc har skrivit om detta.⁶⁾ Innebörden, menar han, är: varför måste människan lida? Svar: genom li-

dandet övervinne de livsviljan och lär sig acceptera döden. Det enda man kan göra är att resignera. Hoppet är människans fiende. Kärleken är möjlig bara i försakelsens tecken. I pjäsen grälar de om en dörr, som på inga villkor får öppnas, men när den till slut öppnas, finns det ingenting där, bara – tomhet! Jag undrar om författaren var medveten om vilken betydelse begreppet tomhet har inom buddhismen och inom den kristna mystiken som den högsta negation vilken pekar hän mot det fulländade som trotsar all beskrivning.

Den åldrade diktarens livsåskådning kan man tydligast ta del av i En blå bok (1907). Boken börjar med en högtidlig tillägnan från ”lärjungen” till Emanuel Swedenborg, ”läraren och ledaren”. En blå bok är en underlig bok som innehåller Strindbergs betraktelser över tusen skiftande ämnen. Här finns en mängd texter om naturvetenskap, eftersom diktaren gärna ville tro att han var ett geni som gjorde banbrytande upptäckter på alla områden, vilket inte var fallet. The Svedberg, nobelpristagare i kemi, uttalade om Strindbergs texter om naturvetenskap att de är ”små stilistiska mästestycken av bestickande idioti, verkliga pärlor av absurditet”. Diktaren förkastar och hånar den rådande naturvetenskapen, inte genom förnuftiga resonemang, utan genom att hänvisa till Bibeln eller Swedenborgs auktoritet. Guds existens är, menar han, så självklar att den inte kan eller behöver bevisas. Gud är en moralisk instans som med hjälp av straffande makter styr människans liv. Människan bör ödmjuka sig, resignera och acceptera sitt öde. Strindberg bryr sig inte om ifall religionen är motsägelsefull, eftersom det viktiga är att man känner sig starkt genom den. Han löser onskans problem genom att anse att jordelivet är ont, eftersom människan valt det onda. Efter döden kommer människan till en bättre värld och blir där undervisad om meningen med livet. Ibland anknyter Strindberg till teosofin och menar att människan lever på ett astralplan samtidigt som hon lever på jorden. Från astralplanet sänds osynliga skyddsänglar ner som hjälper människan. Han menar att alla religioner i stort sett har samma mål, men att människan ändå bör hålla sig till den som hon är född i. Han kan låta som en gnatig frikyrkopredikant: ”Hela nya bibelforskningen är fullkomligt värdelös för det religiösa livet, saknar tillämpning, och har till upphov icke kärlek till sanningen, utan elakhet, skadeglädje och Kristushat.”⁷⁾ Han menar att om en ateist utövar vetenskap, så är det bara skurkstreck. Det har talats om Strindbergs omvändelse och fromhet efter Inferno, men i stort sett är det samma självmedvetna och egocentriska person som tidigare. Det är möjligt att religionen gav honom mening och tröst, men någon verklig ödmjukhet fann han aldrig. Han är lika oförsonlig i sitt kvinnoförakt: ”Mannen älskar och kvinnan hatar; mannen ger och kvinnan tar emot; mannen offerar och kvinnan förtär.”⁸⁾ I En blå bok och inte minst i romanen Svarta fanor (1904, tryckt först 1907) visar han sig hämndgirig och hatfull mot sina, ofta inbillade, fiender. Två år före sin död startade han en stor strid i sitt namn, den så kallade Strindbergsfejden. I en lång rad tidningsartiklar gick han till angrepp mot olika författarkolleger, men efter hand kom striden också att gälla politik och religion.

Han återupplivade vid denna tid också sin kontakt med arbetarrörelsen. Strindbergs ofta provokativa och hetsiga agerande i utåtriktade frågor står i skarp motsättning till hans tal om pessimism och resignation. Det är kanske denna motsägelsefullhet och spänning som gör att det är så intressant att studera honom. Det är samtidigt häpnadsväckande att han, som i många saker är kunnig, påläst och intelligent, i andra sammanhang kan te sig rent av enfaldig.

Sven Stolpe underkänner Strindberg som författare och människa: ”Den ende alltigenom osaklige, inhumane, intolerante i svensk litteratur var Strindberg själv. Inte hos någon av hans samtida finns minsta motsvarighet till hans människohat, hans förföljelsemani, hans kallblodigt utförda mord.”⁹⁾ Stolpe avvisar också diktarens religiösa livssyn: ”Den stora nedgången i hans moraliska och andliga liv kommer under den sista perioden, då han i sin nöd inbillar sig att han av den Högste är kallad till tuktomästare av usla medmänniskor och därför öppnar slussarna för en svart ström av

hat, avund, förakt, sadism.”¹⁰⁾

När man läser böcker om Strindberg, tror jag att man lätt får ett felaktigt intryck av honom. Det har sagts att han privat, utan pennan i sin hand, var en mycket blyg och tystlåten person. Han hade ett, säkert ärligt menat, starkt engagemang för de sämst ställda i samhället. Han älskade att samla en liten grupp människor omkring sig, där några var musiker, och lyssna till Beethoven. I slutet av sitt liv, när han fick det bättre ställt, skänkte han bort mycket pengar till vänner och anhängare. Han var väl, kort sagt, en människa på gott och ont, precis som vi andra. Bara lite mera!

Litteratur

Strindberg, August: Giftas 1968 (1884)
Strindberg, August: Inferno 1994 (1897)
Strindberg, August: En blå bok. 1997 (1907)
Delblanc, Sven: Stormhatten 1979
Stolpe, Sven: August Strindberg 1978
Brandell, Gunnar: Strindberg – ett författarliv. Fyra delar 1983-89
Lamm, Martin: August Strindberg 1940

Noter.

- 1) Giftas s 43
- 2) Inferno s 151
- 3) Inferno s 51
- 4) Inferno s 29
- 5) Inferno s 228
- 6) Delblanc s 79
- 7) En blå bok s 33
- 8) En blå bok s 148
- 9) Stolpe s 297
- 10) Stolpe s 358

Citat från August Strindberg

Jag strävar uppåt, men går nedåt; vill så rätt, men handlar så orätt; mitt gamla strider mot mitt nya; vill se livet vackert, men det är icke vackert, endast naturen är skön; har medlidande med människor, men kan icke akta dem, jag känner ju dem genom mig. Min enda tröst finner jag nu hos Buddha som säger mig rent ut att livet är ett fantasma, en Trugbild, som vi skola se rättvänt i ett annat liv. Mitt hopp och min framtid ligger på andra sidan, därför är livet mig så svårt att leva; allt brister och gäckas; bör ses på avstånd allting. I morse såg jag mitt landskap från skrivbordet, Du vet, i solljus och så överjordiskt skönt att jag råkade i extas. Ville gå ner på gårdet att se det närmare; men då försvann det bakom kullarne, och när jag nalkades, tog det sig inte ut!! Det man söker flyr en!”

Avundas ingen, du vet icke vad den avundade går och gömmer på, som du icke ville äga, om det följde med bytet.

Tanken är en sinnets handling, och ordet är en koagulerad tanke; därför är vi ansvariga för tankar och ord också.

Om Ni vill bli mindre olyckliga än människor i allmänhet är, så var samvetsgrann, och inlåt Er aldrig med ränker, var sann, och håll Er ifrån dåligt inflytande; hämnas icke en liten oartighet på den som gjort Er gott; fordra icke för mycket av människorna. Ni vet ju hur litet de ha att ge; tro icke godhet vara enfald; misstänk icke alltid dåliga motiv till en handling, som kan vara bara välmene eller en beskedlig nyck, tro icke att Ni styr Ert öde (med intriger); Ert öde, som allas, styres av Den Allsmäktige Osynlige, vars beaktenskap Ni borde göra, ty han hjälper alla, och för allt!

När förståndet och eftertanken mognat och man reflekterar över människorna, så börja deras konturer upplösa sig och bli spöken. Man känner ju aldrig en människa; man känner endast sina och andras föreställningar om henne, men när dessa föreställningar växla, så blir bilden oskarp och behäftad med slöja.

Är vegetarianer mer moraliskt högtstående?

... det fanns en sak han trodde på, utvecklingsläran. Det var tryggt att veta att han och almarna i Kungsträdgården hade samma anfader. (Hans Holmér i "Krysset")

Av Bertil Falk

50 procent av den DNA som finns i jästsvamp delar jästsvampen med människan och då ska man veta att jästsvampen är en flera hundra miljoner år äldre form av liv än människan. I "Vetandets världs" program "Att lära livets kod" i radions P1 berättade man den 9/9 1999 att människan också delar gener med växterna. Att vi är släkt med växterna är i och för sig ingen nyhet. Redan när jag gick i skolan för ett halvt sekel sedan minns jag en bok med ett utvecklings-träd där man kunde se var någonstans djur, människor och växter förgrenade sig.

Efter upptäckten av DNA har genforskarna numera fastställt att vi delar gener inte bara med andra djur utan också med växterna. Därmed kan vi inte heller komma ifrån att när vi äter vegetarisk föda, så äter vi släktingar, låt vara släktingar som är mycket avlägset släkt med oss, men icke förty släktingar.

Den stora kartläggningen av människans gener, som döpts till "Hugo", är ännu inte klar, men man har redan kartlagt hela DNA-uppsättningen hos jästsvamp och hos en flercellig mask. Vad gäller växter så vet vi i dag att det finns gener hos växterna som fungerar som verktyg för att åstadkomma knoppning. Exakt samma gener finns hos däggdjur men har då andra funktioner. I stället för att åstadkomma knoppning åstadkommer de extremiteter.

Med chimpansen delar människan 98,5 procent av allagener. Hur mycket DNA som är gemensamt för människor och växter håller man för närvarande på att utröna. I väntan på mer exakta data får vi nöja oss med att det gemensamma arvet tycks ligga någonstans på 60 till 70 procent. Vi är mer släkt med växterna än med jästsvamparna men mindre släkt med växterna än med chimpanserna.

Det här borde vara en utmaning och ett problem för vegetarianer och veganer, inte minst eftersom en bred forskning kring växternas känsloliv under 1990-talet gett alltmer häpnadsväckande resultat. Därför

tog jag lite provokatoriskt upp frågeställningen under rubriken "Är det rätt att åsamka växter lidande?" (Sökaren 3/1999). SM svarade då så här: "När exempelvis en gris slaktas, så visar den på olika sätt att den lider; den skriker och sparkar (åtminstone var det så förr på landet). När en växt blir uppäten, så kan vi människor på normalt sätt inte märka någon reaktion från växtens sida. I naturen är det alltså så inrättat att djur, i synnerhet de högre, reagerar på ett för oss synligt sätt mot att bli illa behandlade och dödade. Det gör inte växter. De högre djuren har ju också en hjärna som påminner om människans. Växter har ingen hjärna. Det visar att djurs och växters upplevelser måste vara mycket olika. Dessutom är Backsters och andras (?) forskningsresultat ifrågasatta."

SM:s svar är som en betingad reflex. Har man ansett att förtäring av vegetarisk kost är moraliskt överlägsen köttätande är det inte lätt att ta till sig nya synpunkter. Attityden påminner om när maktbävare hävdar att även om man misstänker att ett visst ämne kan skapa cancer, så kan man inte förbjuda det förrän man har vetenskapliga bevis. Redan misstanken att våra släktingar bland växterna har ett sofistikerat känsloliv är inte bara tankeväckande utan också tankeställande. De saknar hjärta men de lever ändå. De saknar hjärna men de betar sig ändå. Clive Backsters försök med lögn-detektor har förvisso ifrågasatts, men de upprepbara rön som gjorts av forskare under 1990-talet håller en helt annan klass och kan inte avfärdas lika lätt.

SM har helt rätt när han hävdar att växter (åtminstone i här aktuella avseenden) reagerar på ett för oss osynligt sätt. Det är med dem som med vissa djur som har ett mer utvecklat luktsinne än vad en människa har, som fladdermöss vilka färdas med egen radar som vi människor saknar eller hundar som kan uppfatta ljud som människor inte kan uppfatta. Det handlar om andra sinnen och förmåga att tex tillgodogöra sig delar

av spektrum som vi inte kan uppfatta med våra sinnen.

När vi blev medvetna om djurens situation, så uppstod djurskyddet. Det skulle inte förvåna mig, om det i takt med att nya rön om växters levnadsförhållanden alltmer sprider sig och blir lika allmän egendom som våra kunskaper om djurens livsbetingelser, det också uppstår förändrade attityder som kommer att påverka både växtätare och köttätare. Hur är svårt att säga i dag. Det finns i sammanhanget svåra moraliska och existentiella problem, för om vi "förmänskligar" växterna på samma sätt som vi alltmer kommit att förmänskliga djuren, så blir vi näringsmässigt inmålade i ett hörn i samma ögonblick som de argument som talar emot att äta djur också visar sig tala emot att äta växter.

Jag är helt övertygad om att precis som vi under 1900-talet i allt snabbare takt tvingats tänka om i en rad olika avseenden, så kommer den här skissade problematiken att växa sig allt starkare. Jag menar också att vegetarianer inte nödvändigtvis måste inta en försvarsställning och uppleva de nya fakta som kommer fram som ett hot även om den filosofiska grundvalen för växtätandet tycks falla samman i takt med att våra släktingar växterna både "förmänskligas" och antar "individuella" drag. Trogen kommer det här att uppstå en klyfta mellan besvikna "fundamentalister" som ser sin värld hotad att stöta samman och "sanningssökare" som vill ge fakta den chans de förtjänar. Växter har ingen hjärna, säger SM. Nej, men de lever och har andra organ, som fyller likartade funktioner eftersom växter också reagerar och betar sig, har karaktäristiska sätt att uppföra sig. Forskningen fortskrider och forskarna samlas till internationella symposier i ämnet. De har lämnat pionjären Clive Backsters koltålder bakom sig.

Slutligen: Allt liv på jorden är så vitt vi i dag vet besläktat. →

Det är skillnad på grisar och morötter!

Svar till Bertil Falk

B.B. x)

Ditt tidigare debattinlägg "Är det rätt att åsamka växter lidande?" förvånade mig. Det verkade småtåkigt, orimligt, onödigt. Fast, tänkte jag, frågan kan naturligtvis ställas, även om svaret är självklart.

Nu tror jag att jag förstår meningen med din fråga: att försvara köttätande som inte mer moraliskt anstötligt än växtätande och ifrågasätta den etiska grunden för vegetarianismen.

Min kommentar på sidan 5 i nr 3 är nog inte så mycket en betingad reflex som ett påpekande av ett väsentligt faktum. Högre djur, exempelvis grisar, reagerar på ett helt annat sätt på att slaktas än en morot på att bli uppäten. Om växter har ett känsloliv, så är det helt annorlunda än människornas och de högre djurens.

Jag menar att djurets reaktion på mänsklig misshandel är ett tecken till människans att låta djuret vara i fred. Djuret lider. Moroten ger inget motsvarande tydligt tecken till våra sinnen. Den lider inte.

Att allt verkligt hänger samman i ett kosmiskt släktskap, även på grund av vår inre, mentala likhet, är förvisso sant och en god grund för en högtstående etik. Men det medför inte rimligen att vi inte skall äta frukt och grönsaker, när dessa så uppenbart ingår i naturen som föda för levande varelser. Äpplet ser vackert inbjudande ut och smakar gott för att vi skall äta det.

Fast tror man att universum inte är planerat, utan bara en följd av slump, naturligt urval och naturliga processer, då ser man förstås inte de uttänkta sammanhangen.

SM

x) Uttyds Bäste Bror eller Bråkiga Berra.

Gåvor

Birgit Eriksson, 100:-, Povel Randén, 100:-, Berndt Eriksson, 50:-, Rauno Huhtikangas, 100:-, Carina Larsson, 50:-, Tom Hasting, 50:-, Gunilla Wessén, 100:-, H. Kehlman, 600:-, Håkan Mattsson, 50:-, Gunhild Bergdahl, 50:-, Gunnar Johansson, 500:-, Inge-

Om Sai Baba

Det finns en bok som påstår sig avslöja Sai Babas dolda liv. Den heter "Lord of the Air" och är skriven av Tal Brooke (Lion Publishing, Herts, Berkhamsted 1976). Jag fann den i Bangalore när den var nyutgiven och köpte ett exemplar, som jag några år senare inte kunde återfinna i mitt bibliotek. Att den försvann verkar gåtfullt, eftersom jag brukar ha god kontroll på mina böcker. Men den kan ju ha stulits av någon besökare. Jag försökte få tag på den igen några år senare, men den var slut på förlaget och oanskaffbar. Ett kristet bibliotek i Bangalore hade dock boken, och jag fick den kopierad där.

Jag är varken för eller emot Sai Baba, eftersom jag anser att jag inte kan bedöma

honom. Utan tvivel kan han materialisera, för jag har sett det själv. Men frågan dök upp inom mig: *varifrån* har han sin kraft? Är det verkligen "ovanifrån"? Jag har inget svar på frågan.

I boken berättar Tal Brooke sin historia. Han var hängiven devotee en längre tid, tills han hade en chockerande upplevelse. Han påstår att Sai Baba öppnade hans gylf och tog tag i hans penis. Sedan fick han kontakt med andra pojkar, som hade haft liknande upplevelser. En av dem påstod att Sai Baba masturberade honom och fångade upp säden i en näsduk, som han stoppade i fickan.

Jan Erik Sigdell

(Brevet är här något avkortat.)

gärd Johansson, 50:-, Kenneth Revland, 50:-, Bertil Wigurd, 50:-, Erik Siljeström, 100:-, Valter Sjöberg, 100:-, Lizzie Schönblad, 100:-, Jarl Edebäck, 150:-, Curt Söderberg, 50:-, Arne Bohlin, 50:-, R. Moretti-Fochi, 100:-, Per-Erik Andersson, 100:-, Sisko Orefjård, 150:-, Marie Lindmark, 250:-, Elvy Malmgren, 50:-, Elin Blomquist-Haara, 50:-, Astrid Johansson, 50:-, Ann-Marie Berg, 100:-, Henning Norgren, 100:-, Brita Nykvist, 50:-, Siwert Hjalmarsson, 50:-, Lisbeth Westerberg, 50:-, Hans Bergdahl, 50:-, Lars Isaksson, 50:-, Sigmund O:son Lif, 150:-, Kristina Andriou, 200:-, Helga Moersberger, 250:-, Ingvar Anderberg, 250:-, Rolf Andersson, 250:-, Leif Malmström, 350:-, Nina Carlsson, 100:-, Ann-Mari Dahlbäck, 150:-, Edvin Wiktorsson, 250:-, Dan Waern, 50:-, Allan Larsson, 50:-, Lis Robild, 50:-, Nils Arozenius, 50:-, Inggerd Gustafsson, 50:-, Ebba Svedelius, 50:-, Patrik Spänning Westerlund, 50:-, Ulla-Karin Hallgren, 50:-, Charles Borg, 50:-, Erika Beckman, 50:-, Lennart Johansson, 50:-, Kerstin Berglund, 50:-, Arne Håkansson, 50:-, Thomas Persson, 50:-, Ragnar Otterlind, 50:-, Energius, 150:-, Elsa Heino, 250:-, A-M Hultman, 50:-, Bernt Bendelin, 100:-, Roland Taxén, 50:-, Rolf Andemark, 50:-, A-C Nording, 100:-, Bertil Ölund, 100:-, Sven-Olof Fransson, 200:-, Vilma Persson, 700:-, Markku Siipola, 50:-, Gunilla Wärlé, 50:-, Stig Westberg, 50:-, Helge Andersson, 100:-, Gertrud Knepler, 50:-, Hans Sjöstedt, 50:-, Birger Andersson, 100:-, Lennart Ranö, 50:-, Ulf Beijer, 150:-, Gösta Bergman, 150:-, Catrin Grefveberg, 500:-, Elna Karlsson, 50:-, Björn Zakrisson, 500:-, Sture Hazard, 50:-, Anonym, 100:-, Raul Figueroa, 50:-, Crister Gustafson, 50:-, Stig Forssblom, 50:-, Stig

Ollmar, 50:-, Lennart Carlsson, 50:-, Tommy Furålv, 50:-, Sigvard Strandberg, 50:-, Helvi Persson, 50:-, Bertil Berntsson, 50:-, Anders Pålsson, 50:-, Lars-Erik Karlsson, 100:-, Kurt Rylander, 100:-, Inger Jansson, 100:-, Christina Pärq, 100:-, Margareta Andersson, 100:-, Jon Herner, 150:-, Bo Axelsson, 200:-, Carina Andersson, 250:-, Arne Didron, 250:-, Berit Holmqvist, 50:-, Karin Nilsson, 50:-, Åke Andersson, 50:-, Ewa Sofia Magnusson, 50:-, Sonja Andersson, 50:-, Oscar Norberg, 50:-, Evy Wilhelmsson, 50:-, Kerstin Stina Carlsson, 50:-, Leif Bruhn, 50:-, Kerstin Skov Hansen, 50:-, Ragnar Sandström, 50:-, Berith Boström, 50:-, Bengt Romby, 50:-, Hasse Hellström, 50:-, Ann Andersson, 50:-, Gunnar Larson, 100:-, Rovel Randén, 100:-, Enar Andersson, 100:-, Ulf Apelgren, 100:-, Desy Kallberg Viksten, 150:-, Anita Gadd, 200:-, Gudrun Isaksson, 200:-, Conny Grimling, 250:-, Kalle Hamilton, 250:-, Björn Eriksson, 250:-, Ramon Sjöberg, 100:-, Per Hornberg, 1.000:-, Nils-Erik Fransson, 50:-, Hans A. Söderquist, 50:-, Berit Wiksén, 150:-, Ångs Anders Andersson, 50:-, Alice Svenson, 100:-, Bengt Rundblad, 100:-, Jonas Lindström, 50:-, Rolf Axelsson, 50:-, Berit Eller, 150:-, Bert Kempe, 200:-, Göran Brusewitz, 300:-, Sonja Eriksson, 50:-, Sven Uhr, 50:-, Hans-Jörgen Gerloff, 100:-, Sten Stenson, 150:-, Rolf Jalming, 250:-, Bo Carlstedt, 150:-, Jörgen Engvall, 100:-, Edor Dahlbeck, 50:-, Halvar Areskou, 50:-, Sten Händel, 150:-, Marie Johansson, 200:-, Eva Lindström, 250:-, P. O. Arvidsson, 100:-, Signe Ohlsson, 50:-. (Forts. i nästa nr.)

Hjärtligt tack alla ni, som hjälper Sökaren att överleva!

SM

Skeptiker Wallström

Handbok för skeptiker. Vidskepelse och villfarelser. Författare: Tord Wallström. Förlag: Gondolin 1999.

Tord Wallström fick 1968 Stora journalistpriset för rapportering från Biafra. Han arbetade på Hemmets Journal 1973–1989 och gjorde med viss entusiasm reportage om sådant som sked-böjning, healing och fjärrskåderi. Han har skrivit 19 böcker, främst reseskildringar och reportageböcker.

Nu har han gett ut en bok med den lovande titeln **Handbok för skeptiker**. Men en handbok, värd namnet, borde väl innehålla bl a adresser till skeptikerorganisationer och skeptikersajter på Internet, samt skeptiska grundtankar och argument. Men därav finns inget i den här boken. I stället beskriver Wallström kort många olika tankar, metoder och rörelser samt säger, för det mesta, att det rör sig om vidskepelse.

Wallström använder en enkel påståendemethod. Resonemang, argument saknas. Han förklarar detta med att motbevis är onödiga, eftersom tankegångarna är så naiva och verklighetsfrämmande. Tydligt sitter han fast i en övertro på en ateistisk-materialistisk verklighetsbeskrivning, som inte tillåter något paranormalt, men strider mot bl a kunskap som vunnits inom parapsykologin.

Basen för Wallströms skrivande är okunskap och fördom. I texten finns många felaktiga påståenden. Osanningarna om t ex "new age" är legio.

Martin Johnson har skrivit ett uppskattande förord.

SM

Upplysning enligt buddhismen

Människans väg mot upplysning. Författare: Sangharakshita. Förlag: Västerländska Buddhisters Vänner, Stockholm 1999.

Detta är en skrift som jag redan från förordet ställer mig skeptisk till. Där påstås nämligen följande: "Liksom alla andra metoder att höja medvetandenivån, alla andra sätt att uppnå människans upplysningsideal utövas meditationen bäst inom den andliga gemenskapen, det vill säga inom en självständig sammanslutning av uppriktiga individer som har sammanförts av sin hängivenhet för ett gemensamt mål och vars relationer huvudsakligen bygger på den grunden." Det låter vackert men är enligt min mening trams. Det finns inget som tyder på att meditation bäst utövas gruppvis eller i institutionaliserade sammanslutningar. Tvärtom är den överdrivna faiblesen för organisationer, uniformerad klädsel, tempel, tingeltangel, namnbyten, kompismeditation etc. ett av buddhismens problem i dag.

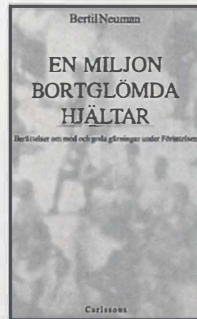
Buddha själv nådde Upplysningen på egen hand genom att meditera under ett träd i det som i dag kallas Bodhgaya. Hela raden av indiska och tibetanska yogautövare inom buddhismen från Tilopa till Milarepa fann på samma sätt Upplysningen genom att meditera på egen hand. De hade hjälp av sina guruer. Marpa skickades av sin guru Naropa till en annan guru, men det var på egen hand och inte sällan under utövande av ett yrke mitt bland stojande människor eller i ensamhet i någon grotta i

Himalaya, som dessa sökare fann Upplysningen och lyckades uppväcka den buddhagestalt, som alla människor enligt den buddhistiska teorin bär inom sig. Tilopa, som var hallick på kvällarna och trampade sesamfrön på dagarna, såg det Klara Ljuset medan han stod där och trampade i sitt dagliga värv. Denna form av "meditera där Du står" eller "meditera där Du verkar" har alltmer skjutits i bakgrunden till förmån för det institutionaliserade utövandet. Och det inte bara inom buddhismen.

Sangharakshita är egentligen en engelsman vid namn D P E Lingwood och han grundade 1967 Västerländska Buddhistordens Vänner. Han har alltså ett egenintresse av att framhålla andlig gemenskap "inom en självständig sammanslutning" som bästa sättet att utöva meditation. Han har också med en ganska så typisk yttre åthäva anammat den totalt meningslösa ovanan att ersätta sitt västerländska namn med ett namn hämtat från språk som den buddhistiska traditionen redan finns knäsat i. Det borde tvärtom vara så att man i görligaste mån gör buddhismen begriplig och integrerad i vår västerländska verklighet. Nej, sånt här ställer jag mig väldigt skeptisk till. Jag ifrågasätter självfallet inte att man kan nå goda resultat genom att meditera i grupp, men när sådan form av "andlig gemenskap" framställs som "bästa sättet" att meditera, så finns det all anledning att reagera. Lingwood trivs i den andliga gemenskap som han institutionaliserat. Det är honom väl unt, men vi ska nog se upp när han hävdar att han med "andlig gemenskap" mellan likasinnade bjuder oss andra en bättre väg för meditation än andra vägar. Kanske buddhismen behöver en reformator som rör om i alla förstelnade rättbon. Vill jag härmed avråda Dig från att läsa boken? Förvisso inte. Men den bör naturligtvis läsas med Buddhas uppmaning till kritisk hållning i åtanke. Boken innehåller förvisso tankvärdheter,

men de förmörkas tyvärr av det bisarra budskapet om gruppmeditationens överlägsenhet inom ramen för någon luddig form av andlig gemenskap bland individer med samma mål.

Bertil Falk

Ondska i vår tid

En miljon bortglömda hjältar. Berättelser om mod och bortglömda hjältar under Förintelsen. Författare: Bertil Neuman. Förlag: Carlssons 1999.

Bertil Neuman har genom sin judiska bakgrund blivit starkt motiverad att skaffa sig vetskap om de mer eller mindre okända människor som i Europa räddade judar under andra världskriget. Neuman kallar dem vardags-hjältar. Han finkammar i princip hela Europa, från Finland och Danmark i norr till Grekland och Albanien i söder. Dessutom har han intervjuat i Sverige boende människor med judisk bakgrund, vilka räddats av dessa vardags-hjältar.

Själv blir jag fysiskt illamående av att läsa sida efter sida med återgivning av händelseförlopp kring den så kallade Förintelsen. Inte minst beskrivningen av det judiska ghettot i Warszawa, där cirka 500 000 människor trängs ihop av nazisterna och där förhållandena hela tiden blir värre och värre. Stockholmsboende Zofia Wroblewska berättar: "Om någon i en fattig familj dog, så bar man ut honom på gatan, la tidningar över honom. På så sätt slapp man betala begravningskostnader. Tidigt varje morgon åkte Pinkiertvagnen ut i ghettot och samlade in alla liken." 22 juli 1942 kom

så kungörelsen som innebar transporthet av judar till förintelse-läget Treblinka.

En anmälan i Sökaren av denna bok väcker det klassiska teodicéproblemet, dvs om Gud finns, om han är god och allsmäktig, hur kan det då finnas ondska i världen? Många har ju brottats med det problemet. Argumentet att Gud har gett alla en fri vilja, så att vi människor är fria till både goda handlingar (som är Guds vilja) och onda handlingar (som inte är Guds vilja) är otillfredsställande för intellektet. Det förklarar inte hur en allsmäktig god Gud kan så att säga stillatigande iakttä mänsklig ondska, exempelvis massavrättningar av oskyldiga människor, även barn.

Bertil Neuman förklarar i en epilög varför han skrev boken. I egenskap av företagskonsult befann han sig på konferens i Rumänien, under Ceausescus diktatur, när en man i 50-årsåldern närmade sig honom och bad om hjälp att ta sig ur landet. Med släktingar i Italien behöver han endast en konferensinbjudan från utlandet, vilket Neuman kanske kunde ordna. Denne tvekar först men ser så framför sig alla de flyktingar som fick tak över huvudet hemma hos föräldrarna. "Alla talade till mig nu: Bertil, när en människa ropar på hjälp, måste du säga ja!"

Bokens kartläggning av europeiska vardagshjältar är förvisso förtjänstfull. Den är inte bara ett historiskt viktigt dokument, men också – vilket kapitlet "Framtidens vardagshjältar" understryker – en kraftfull uppmaning till inlevelse och aktiv medkänsla.

Gunnar Martin Aronsson

Bjud in godheten

Drömmen om det goda – människan, jorden, freden. Författare: Anna Bornstein. Svenska Förlaget 1998.

Anna Bornsteins bok har sin utgångspunkt i en idé som kläcktes av hennes vän Anders

Byström, då verksam som kommundirektör i Nynäshamn. Man skulle bjuda in Dalai Lama, Tibets andlige och politiske ledare till staden! Den yttre orsaken var att Nynäshamn firade sitt 50-årsjubileum, men på ett djupare plan rörde sig hos Byström en existentiell oro för att människors missbruk av varandra och naturen kunde leda till allas vår undergång. Efter att ha hört Dala Lama tala i samband med Nobelprismottagandet blev Byström övertygad om att tibetans visdom borde spridas vidare. Den buddhistiske ledaren torde veta hur sambanden mellan den inre och den yttre freden ser ut.

Vi får följa arrangörsgruppen – i vilken Anna Bornstein ingick – i dess mödosamma strävan att nå slutmålet. Under temat inre fred vill man också bjuda in svenska föreläsare till regionens skolor, exempelvis filmaren Kay Pollak samt representanter för Röda Korset och Svenska Kyrkan. Såväl skolledare som presumtiva finansärer är skeptiska till projektet. Som Anna Bornstein skriver: "Det är motigt att förändra världen, speciellt den lilla bit av den där man själv befinner sig till vardags."

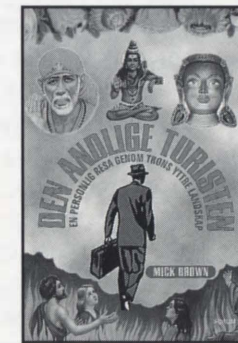
Mot alla odds lyckas gruppen inte bara få Dalai Lama till Nynäshamn, utan också arrangera ett jättemöte i Globen samt erhålla TV-täckning av evenemanget. Det är förvisso en uppbygglig berättelse. Dess viktigaste sens moral är att du ska ta dina visioner på allvar och följa din inre röst – trots motstånd från såväl dig själv som andra.

Boken är indelad i tre huvudsektioner, Människan, Jorden

och Freden. Anna Bornstein vill omfatta allt mellan himmel och jord och lyckas nästan. Mellan bokpärmarna finns exempelvis instruktioner om hur du källsorterar sopor, meditationsövningar i hur du tyglar din vrede och avsnitt om hur kommunpolitik kan förändras i ekologisk riktning.

Dessutom medföljer Dalai Lamas hela Globen-tal, en fascinerande läsning, i synnerhet som det, så vitt jag förstår, var helt improviserat. Utgångspunkten är den buddhistiska icke-vålds-ideologin enligt vilken människor som utför onda handlingar är okunniga om verklighetens essens. Därför är fördömanden meningslösa. Den rätta inställningen är istället medkänsla och tolerans. Men skall man då foga sig i allt? Nej, svarar Dalai Lama. Om någon utnyttjar min medkänsla, så att det skapas en destruktiv effekt, vidtar jag motåtgärder som förhindrar sådant agerande, "men jag gör det lugnt och metodiskt, utan att förlora fattningen".

Gunnar Martin Aronsson

Resa i andligt land

Den andlige turisten. En personlig resa genom trons yttre landskap. Författare: Mick Brown. Förlag: Forum 1999.

Sällan har jag läst en bok om andliga personligheter och fenomen som så starkt engagerat mig. Journalisten Mick Brown har beskrivit sin egen "inre resa" men gjort det med ovanligt höga krav på såväl research som litterär nivå. Rakt igenom materialet finns en förutsättningslös

hållning, det vill säga: trots de ibland otroliga händelserna, såväl självupplevda som återberättade, faller inte Brown för den vanliga frestelsen att döma ut sanningshalten genom ironier eller en förment vetenskaplig jargong. Istället ser vi, tack vare denna både envist korrekta attityd och medryckande prosa, hur paradoxal vår värld är, hur det djupa, kloka, insiktsfulla, kärleksfulla i de religiösa yttringarna hela tiden samsas med det ytliga, sensationella, idoliserande, diktatoriska och skrikigt vulgära.

Av boken att döma kan i alla fall buddhismen praktiskt handskas med denna dubbelhet, eftersom paradoxen är ett centralt element i buddhistisk filosofi, och "Den andlige turisten" är framför allt en resa inom den buddhistiskt influerade andliga sfären.

Men avstampet sker i hemstaden London, där *vibuthi*, ett slags aska, verkar ha materialiserat sig runt porträtt av gurun Sai Baba. Vibuthin använder Sai Baba annars när han i sitt indiska ashram önskar gestalta sin andliga makt inför de troende: en rörelse med handen, och askan finns där, framtagen ur intet.

Resan fortsätter just till Indien, där Brown besöker Sai Babas andliga center, som framstår som en artificiell, muromgärdad lustgård, utanför vilken tiggare och nasare konkurrerar om att få folk att köpa Babasouvenirer. Gurun själv förblir dock lika gåtfull. Några intervjuer ger avataren inte.

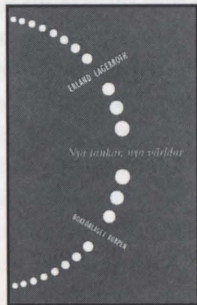
Författaren träffar en barnlama, som blivit identifierad av äldre munkar som inkarnationen av en betydelsefull lama, och frågar barnet vad det själv anser. Svaret blir ett skratt och en axelryckning: "Vem kan veta med säkerhet." Till och med Dalai Lama skrattar bort frågan om inkarnationssuccessionen är korrekt. Jag tycker det tyder på en sann andlig inställning: utanhumor och glädje blir livet me-

ningslöst.

Ett besök i Aurobindos utopiska samhälle Auroville följer, liksom redogörelser för de juridiska turerna kring den säregne Osho/Bhagwan, ryktbar för sina materiella utsvävningar. Här finns även ödet guru Maharaj Ji, den tjocke pojkguru som på 70-talet ledde den nu avsmnade rörelsen Divine Light Mission, och redogörelser för teosofins ideologiska stridigheter och dess anknytning till Indien. Mest bisart i boken är dock de högst levande föreställningarna om att Maitreya, "den kommande Kristus", lever och har hälsan i Londons invandrarkvarter, men att han ännu inte framträder i offentligheten, eftersom världen ännu inte är mogen för detta.

"Den andlige turisten" är en fröjd att läsa, detta förmodligen också till stor del tack vare översättningen, signerad Mats Hörmark.

Gunnar Martin Aronsson

En generalist

Nya tankar, nya världar. Författare: Erland Lagerroth. Förlag: Korpen 1999.

Nya tankar, nya världar är ämnet för Erland Lagerroths senaste bok. Nya tankar, javisst, men nya världar? Världen (världarna) är väl i stort sett de(n)-samma? Däremot är de tankar, idéer, föreställningar, tolkningar och förståelse om och av världen (världarna) som Lagerroth presenterar, moderna för att inte säga hypermoderna och hör otvivelaktigt överskådlig framtid till. Han utgår främst från nobelpristagaren Ilya Prigogine, fysikern Fritjof Capra, ekosofen Henryk

Skolimowski, ekologen Edward Goldsmith, historikern Theodore Roszak, fysikprofessorn Amit Goswami och biologen Gregory Bateson men tar därtill upp ett trettiotal andra djärva analytiker och tänkare.

Eftersom Lagerroth har förmågan att skriva tydligt och klart även om svåra ting, ger han en spännande och intellektuellt givande läsoplevelse.

Hur skall man i en kort anmälan kunna ge denna bok en fullt rättvisande beskrivning? I all ödmjukhet får jag nöja mig med att antyda något av bokens röda tråd.

Först bör väl dock nämnas att författaren till professionen är litteraturhistoriker (docent i Lund) men till handlaget en helt övertygande vetenskapsteoretiker. Många av hans belysande exempel hämtas från litteraturvetenskapen, inte minst från den egna forskningen, men vetenskap, kunskap, forskning som vetenskap är en och odelbar.

Fysik, ekologi, historia, biologi, filosofi, psykologi, medicin, kemi, geografi osv är alla skilda sidor av ett och samma system – medräknat alla dess delsystem – nämligen systemet universum, som är uppbyggt av mindre system av olika slag, exempelvis av vårt solsystem, i vilket ingår systemet Jorden, där system som människan finns, uppbyggt i sin tur av skilda cellsystem vilka innehåller molekylsystem med mera i allt mindre system.

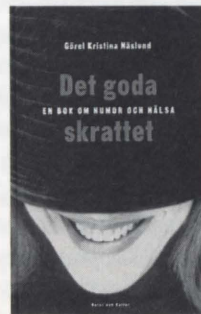
Det finns inga statiska system, utan de är alla undantagslöst ett slags processer. Inget system kan därför uttömmande beskrivas genom en uppräknings av dess delar. Det viktiga i varje system är delarnas förhållande till varandra. Alla system är öppna mot såväl "högre" som "lägre" system. Därför måste exempelvis livet på Jorden beskrivas i ekologiska termer och en dikt som processer inom en författare i relation till sin omgivning inne-

fattande natur och miljö. Poetens skapelseakt fortsätter hos läsaren, som inspireras av dikten och reflekterar känslor, förståelse och vilja hos författaren och återkastar dem på upphovsmannen.

Just sådana processer uppstår när man läser Lagerroths bok, analyserar, diskuterar, recenserar, tar del av recensionen. Processerna mångfaldigas och är i mångt och mycket självgående, förnyar sig själva.

Lagerroth är generalist, dvs en mångvetare som söker dra fram det väsentliga och viktiga i det som knappologerna sammanställer. Han tillhör således den kategori vetenskapsmän i forskningsvärlden som blir allt nödvändigare för att kunna ro oss över det allt djupare och väldigare informationshavet, där vi annars drunknar i alla specialfakta och detaljer. Generalisterna behövs för livets och därmed kulturens överlevnad.

Rolf Ejvegård

Ett gott skratt förlänger livet!

Det goda skrattet av Görel Kristina Näslund (Natur och Kultur 1999) är en ny, omarbetad och utökad upplaga av boken "Skratta och må bra", som kom ut 1990. Författaren är leg. psykolog och medicine doktor. Hon påpekar att mycket har hänt på temat skratt och humor inom sjukvården under de senaste tio åren. Nya studier visar på skrattets påverkan på människan. Men kunskapen om detta är gammal. I Ordspråksboken kan vi läsa att glatt mod befördar hälsan (17:22) och på medelti-

den fanns det läkare som rekommenderade skratterapi för sina patienter.

I dag har många sjukhus runt om i världen doktorsclowner. År 1986 började clownerna uppträda för barn på Mount Sinajukhuset i New York. Snart förstod man att clownerna kunde väcka livslusten igen hos många barn.

Även i vårt land förekommer sedan början av 1990-talet skratterpi inom sjukvården. Vid Gnesta vårdcentral i Södermanland ingår humorterapi i rehabiliteringen av långtidssjukskrivna. I Indien finns det t.o.m. speciella skrattsällskap där man får lära sig att skratta i grupp 15-20 minuter om dagen! Hashya Yoga, som det kallas, anses vara en väg till ett sundare liv.

Skrattet är som hälsokost för själen. I boken rekommenderas 6-8 rejåla skrattsalvor per dag! Detta påverkar bl. a. andningssystemet positivt. När skrattet klingar av, blir också musklerna skönt avslappnade. Skrattet skänker oss en skön känsla av välbefinnande.

Talesättet att ett gott skratt förlänger livet är kanske sannare än vi anat. Just nu forskas mycket kring de fria radikalerna. Det kan vara så att skrattet hämmar de fria radikalernas verkan i kroppen och därför minskar risken för tidig död i t.ex. cancer och hjärtkärlsjukdomar. Många studier visar däremot att ilska är en stor riskfaktor vid hjärtkärlsjukdomar.

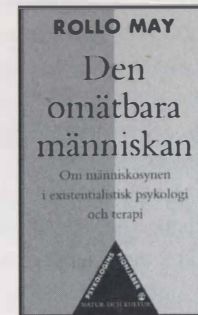
Enligt Immanuel Kant är skratt hälsosamt för att återställa jämvikten i kroppen. Det tycks också sätta fart på den högra hjärnhalvan och balansen mellan hjärnhalvorna ökar. Resultatet är att vi blir mera kreativa. Humor är bra för hälsan. Humor förebygger stress. Humor underlättar inläring. Humor ökar vår kreativa förmåga. Humor är ovärderlig i umgänget med andra människor.

Boken vimlar av tips och forskningsstudier kring humorns

väsen. Här kommer några exempel på intressanta kapitel i boken: Utveckla din humor, Har djur humor?, Skrattet och kyrkofäderna och Delad glädje är dubbel glädje.

"Det goda skrattet" är en god investering. En bok att njuta i lagom doser mot tristess, negativism och ilska.

Eva Jagrell

Existentialism

Den omätbara människan. Författare: Rollo May (1983). Översättning: Margareta Edgardh. Natur och Kultur 1999.

Rollo May (1909-1994) varen av Amerikas mest kända psykologer och psykoterapeuter. Han efterlämnade en stor skriftlig produktion. Natur och Kultur har gett ut hans verk "Kärlek och vilja" (1972), "Modet att skapa" (1976) och "Frihet och öde" (1983). Den sistnämnda boken kom alltså samma år som den nu föreliggande recensionsboken "Den omätbara människan", vilken i sin tur tryckts i många upplagor, den senaste 1999.

Titeln anger klart att May inte tillhör den "ytliga" psykologi, som studerar människans handlande för sig och söker beskriva henne i statistiska termer. Han är djuppsykolog av den existentiella skolan. Människan är en varelse som kan förundras över skators organiserade samarbete, hänföras av en sonat, skriva hugsvalande dikter och känna vördnad inför storslagna vattenfall och vidder.

Som existentialist har May till husgudar främst Sören Kierkegaard, Friedrich Nietzsche, Karl

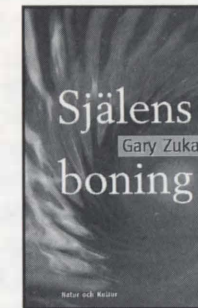
Jaspers, Martin Heidegger, Jean-Paul Sartre och Ludwig Binswanger. May hittar också existentialistiska drag hos målare som Vincent van Gogh, Paul Cézanne och Pablo Picasso samt hos författare som Fjodor Dostojevskij, Charles Baudelaire, Franz Kafka, Albert Camus och Rainer Maria Rilke.

Den existentiella psykologiskolans anhängare tillbakavisar särskilt psykologiriktningar, vilka eftersträvar att pressa in patienterna i former som skapats av förutfattade meningar och som vill projektera favoritteorier på de hjälpsökande. May framhåller att det är naivt att tro att man bäst studerar fakta genom att undvika filosofiska antaganden. Det enda man då åstadkommer är ett okritiskt återgivande av de doktriner, som är gängse i den egna kulturen.

Den grundläggande tesen inom existentialismen är att inte pracka på andra sina idéer och tyckanden. Varje människa måste själv ta ställning i allt. Ingen kan välja åt någon annan. Det är först när man förstår självansvaret som man verkligen lever och i sann mening existerar. I den existentiella psykologin studerar man inte människan som ett ting, sammansatt av kemiska ämnen, eller som en mekanism, vars delar ger hela bilden, alltså något objektiv, utan som ett upplevande väsen, som hela tiden tvingas ta ställning och därför vändas, alltså ett subjekt. Människan är ständigt blivande, i vardande och råkar oupphörligen in i konflikter och kriser.

Mays bok är högt intressant och stark. Tänk att min gamla filosofilärare Anders Wedberg en gång betecknade existentialismen som en hysterisk känslolära. Vad litet uppsalafilosoferna förstod och så inskränkta de nypositivistiska behavioristerna var. Kunskap – det är svårt det.

Rolf Ejvegård

Besynnerlig Zukav

Själen boning. Författare: Gary Zukav. Översättning: Karin Malmsjö. Natur och Kultur 1999.

Gary Zukavs bok om Själen boning kom 1989 på engelska under titeln "The Seal of the Soul" och redan året efter gav Legenda ut boken på svenska. Det har nu funnits behov av ett nytryck med ett föredömligt register.

Zukav är annars mest känd för boken om "De dansande Wu Li-mästarna", i vilken han blandar österländsk filosofi med kvantfysik. Hans västerländska förebilder var och är alljämt William James, Carl Gustav Jung, Benjamin Lee Whorf, Niels Bohr och Albert Einstein, alla högt uppburna vetenskapsmän och djupa tänkare.

Zukav lanserar begreppet mångsinnesmänniskan, en person som kan se, känna och förstå sin omgivning och sin värld bortom det som femsinnesmänniskan, alltså vi vanliga dödliga, kan greppa. Viktigast för mångsinnesmänniskan är att hon inser och är medveten om sin odödliga själ, som är förbunden med en tidsbegränsad kropp eller kroppar, eftersom reinkarnation är möjlig. Själens som sådan är dock helt tidsobunden.

På något vis inkarnerar Zukav och hans framställning nyandligheten, new age, och sammansmälter synpunkter från buddhism, hinduism, kristendom, existentialism och stoicism. Därtill kommer stora portioner djuppsykologi och modern fysik.

Zukav är beläst och har upplevt mycket, bland annat som officer i Vietnamkriget, men hans lära saknar en genomtänkt begreppsapparat och framstår som motsägelsefull i många detaljer. Själens finns helt och hållet utanför tiden men "utvecklas" och ligger till grund för personligheten. Vi skall känna för den som mitt i smällkalla vintern tvingas sova i en rännsten, men vi skall inte tycka att det är oräddvinst. Sanning är det som inte fördärvar oss. Kanske är det så, men om det är en omskrivning av tankar från William James, så har den amerikanska filosofen, psykologen och läkaren förklarat det bättre. En tanke (idé) är en form. Ingen form kan finnas utan medvetande. Ändå finns det omedvetna tankeprocesser. Djur har gruppsjälar, men människan har individuell själ. Det finns således en hästens idé men ingen människoidé för att tala med Platon. Det finns inte heller någon ängels idé, eftersom änglar är själar. Var finns änglarna? Jo, de kan påträffas på miljarder andra planeter. Ibland blir Zukav snusförnuftig. Änglar är inte rädda för döden, eftersom de är odödliga.

Som läsaren förstår har jag svårt att ryckas med av Gary Zukav.

Rolf Ejvegård

Psykets verkan på kroppen

Psykosomatik – kroppens och själen dialog. Författare: Marianne Lerner. Natur och Kultur 1999.

Författarinnan är psykolog och

psykoanalytiker och har bland annat arbetat som konsult på Huddinge Sjukhus. 1987 utgav hon ett arbete med titeln "Psykosomatik – ett psykologiskt perspektiv". Föreliggande bok är en bearbetning och utvidgning och har därför fått en ny undertitel.

Huvudtankegången är att kroppsliga och psykiska processer ständigt sammanvävs och dessutom står i samspel med omgivningen, d.v.s. med andra människor och samhällsförhållanden. Man skulle kunna tycka att detta är självklart, men Lernalers udd är riktad mot den ortodoxa läkevetenskapens nuvarande utveckling med fokus på mediciner och genmanipulation. Det mentala kommer alltmer i skymundan.

Egentligen gäller kontroversen synen på sjukdomsbegreppet. Visst skall man tillgripa kirurgi vid benbrott, visst är aids en farsot, visst är Downs syndrom något medfött, men sjukdom kan i många fall ses som själslig obalans och många sjukdomar är kroppens sätt att förmedla mentala misshäligheter. Det finns statistik som visar att sjuklighet ökar vid påtvingad arbetslöshet. Till och med ett benbrott kan delvis förorsakas av stress, sömnsvårigheter eller upphetsning.

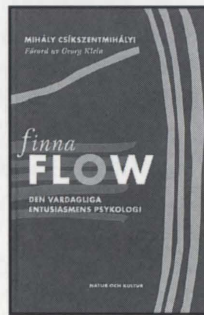
En människa i själslig balans, god mental hälsa och stor livslust bekämpar lättare och med större framgång kroppsliga sjukdomar. Ju bättre man mår psykiskt, dess färre sjukdomar och olyckor råkar man ut för är Lernalers grundtes. Sjukvården, den medicinska forskningen och läkarutbildningen borde därför mer inriktas på människans själsliga tillstånd och allmänna trivsel i samhället än exempelvis på körtlarnas funktioner och bihålornas konstruktion, även om kroppens konstitution inte kan förbigås. Hon citerar läkekonsstens fader, den gamla greken Hippokrates' visdomsord: "Det är viktigare att veta vilket

slags person som har en viss sjukdom än att veta vilken sjukdom en viss person har".

Det ämne Lernaler slår ett särskilt slag för kallas alexitymi, vilket innebär svårigheter att uppleva känslor och därmed kunna uttrycka dem språkligt. Läkaren måste kunna prata med alla sina patienter och få fram de psykiska och sociala omständigheterna även av dem som har svårt att uttrycka sig. En mig närstående person som mår mycket dåligt blev av läkaren kallad simulant och hemskickad utan åtgärd. En sådan "doktor" är inte värd sin legitimation.

Boken är klart läsvärd och viktig för alla som verkar inom vårdsektorn, men jag blev litet besviken på fallbeskrivningarna. De förefaller mig torftiga och bygger inte tillräckligt under författarinnans viktiga budskap.

Rolf Ejvegård

Att ha flyt

Finna Flow. Den vardagliga entusiasmens psykologi. Författare: Mihály Csíkszentmihályi (1997). Översättning: Göran Grip. Förord: Georg Klein. Natur och Kultur 1999.

Mihály Csíkszentmihályi (MC - namnet är ungerskt) har behandlat föreliggande ämne tidigare i den till svenska översatta boken "Flow. Den optimala upplevelsens psykologi". "Flow" är engelska och betyder flyt, en inom idrotten vanlig term. När man har flyt så går allt den "rätta" vägen. I stället för stolpe ut, blir det stolpe in. En idrottsman med flyt känner inga

gränser. Han tycker sig kunna lyckas med allt. Han växer med uppgiften. Det svåra känns lätt. Han trivs, eftersom han presterar bra och går upp i det han gör. Han vill åstadkomma det nästan omöjliga. Han entusiasmeras. Flytet är dock inte "gratis". Bakom ligger vilja och hårt arbete.

Det är detta flyt som MC vill omsätta i praktiken för alla människor. Alla känner sig så mycket bättre när de får flyt – det följer av definitionen. Flyt kan man få i allt man gör och särskilt viktigt anser MC förvärvsarbetet vara. Flyt är själva aktiviteten, inte avsikten, flyt innebär resan, inte resmålet, kampen, inte segern, ätandet, inte mättnaden, studerandet, inte kunskapen, arbetet, inte karriären eller månadslönen. Det är alltså det man gör som är det viktiga för ett gott liv.

MC är forskare och visar med upplevelsesamlingsmetoden – ett slags mycket korta dagboksanteckningar förda varannan timma under en vecka eller så av ett antal personer, så att resultatet kan behandlas statistiskt – att personer med flyt har en autotelisk personlighet, d.v.s. att de till skillnad mot icke-autoteliska personer under såväl arbetstid (inklusive studier) som fritid är mer koncentrerade på vad de gör, tror mer på sig själva och anser det de gör vara viktigt för framtiden.

Det är här man som läsare hejdar sig. Utan tvekan bygger mycket det MC säger på goda iakttagelser, men talar han inte om över- och medelklassen? Redan i forskningsmetoden har han uteslutit en stor del av befolkningen genom att utfråga high school-elever i USA. Hans konkreta exempel på personer som fått flyt är läkare (bland andra Georg Klein, som skrivit ett uppskattande förord), nobelpristagare, författare, kommunistledare, uppfinnare, fysiker. Två "vanliga" arbetare tar MC upp, en är servicejobbaren Susie

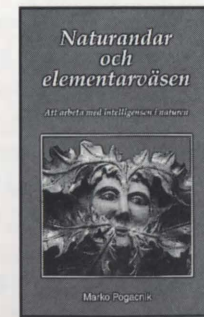
och en är fabriksarbetaren Rico. Susie "byggde ett missionshus.... startade en skola och en sjukvårdsmottagning". Rico utbildade sig till elektroingenjör. Kan alla hoppa av sina skitjobb och bygga institutioner och bli nobelpristagare? Hur är det med dem som sliter i guldgruvor i Sydafrika, kör sopor i Kairo, är gruvarbetare i Sverige? Hur är det med dem som kommer hem dödströtta efter dagens lågavlönade jobb, har fem hungriga barn att lägga till sängs, sover i dragiga soldatbaracker, är arbetslösa, sjuka, handikappade med flera kategorier?

Hur är det med sadister, tyranner, nazister, religiösa fanatiker, människor som njuter av och har flyt i att plåga andra? MC är inte omedveten om problemet, men för att lösa det inför han, i motsättning till vad han tidigare anfört, syften och blir utilist. Han framhåller att det inte är "tillräckligt att sträva efter njutbara mål utan man måste också välja mål som minskar summan av all entropi i världen". Entropi är kaos, splittring och allt dåligt här i världen. De personer som främjar entropi är diaboliska, smådjävlar. Sådana skall vi inte vara utan vi skall verka för fortsatt evolution. MC har inte tänkt igenom alla problem utilism och evolutionsteori medför och att lansera evolutionen som ny religion är alltför abstrakt och ofullgånget för att kunna väcka allmänt intresse.

Rolf Ejvegård

Ur 90-talet i ett hörn, nyhetsrutor av Anders Parsmo (Argument Förlag 1999). I satiriska teckningar berättas om vad som hände under 90-talet.

Naturandar – finns dom?

Bokförlaget Nova i Lund ger ut böcker mer eller mindre inspirerade av Rudolf Steiner och antroposofin. Deras senaste bok heter *Naturandar och elementarväsen. Att arbeta med intelligensen i naturen*. Den har 233 sidor, är skriven av Marko Pogacnik och översatt av Therése Lindberg.

Marko Pogacnik är från Slovenien. Han är konstnär, utbildad skulptör men mera känd som "landscaps- och konceptkonstnär". Han arbetar numera också med "landscaphelande", bl.a. i form av "litopunktur". Det innebär att på något sätt känna in landskapets motsvarighet till akupunkturmeridianer. På utvalda akupunkter sätter man upp stenar med inskrifter, och verkan på landskapet blir motsvarande den som akupunktur har på människan. Detta bygger på en inre upplevelse. Det framgår inte i vad mån någon annan kan kolla om de utvalda litopunkterna är "rätt" eller inte, eller vilken verkan litopunkturen får i naturen. I varje fall tycks Marko vara känd för detta arbete och har fått "landscaphelande" uppdrag från städer och samhällen i flera länder. Han kombinerar gärna dessa med seminarier, där deltagarna bl.a. får lära sig att ta kontakt med naturandar.

I januari 1993 fick Marko sina första egna upplevelser av elementarväsen eller naturandar. Han beskriver dem som levande väsen utan bestämd form, som förmedlar styrande och kreativa impulser från and-

liga världar till naturen. Somliga människor kan uppleva dessa väsens närvaro och kommunicera med dem. Detta förutsätter en öppen inställning och ett meditativt iakttagande. Marko ger förslag på hur man kan öva sig i detta.

Somliga naturandar har i traditionen en stereotyp form, t.ex. tomtar, älvar och Pan. Det beror på, menar Marko, att "synska" människor har beskrivit hur de har upplevt naturandarna. Andra har då tänkt sig dem i just den formen. Marko betonar att naturväsendena i sig själva är utan bestämd fysisk form. Men de kan ge synska människor ett intryck som stämmer med människornas förväntningar, och så har den en gång beskrivna formen levat vidare och med traditionens makt blivit alltmer förstärkt i människornas medvetande.

När Marko först upplevde kontakt med naturandar hade han flera gånger besökt Findhorn, samhället i norra Skottland som en gång byggdes upp just kring samarbete med naturväsen. Där fanns också flera personer som upplevde så-

Illustrationer ur Naturandar – finns dom?

dana kontakter och beskrev dem. Marko kommenterar att det krävdes rätt mycket ansträngning från hans sida att frigöra sig från de förutfattade meningar han hade fått i Findhorn om naturväsendenas utseende. Sedan kunde han uppleva dem mer förutsättningslöst. Ett och samma naturväsen kan visa sig för honom i olika skepnader, som en människoliknande figur, som ett rent "energiväsen" eller i någon symbolisk form.

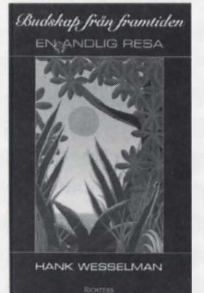
I kontakterna med naturväsen samarbetar Marko med sina två döttrar, som upplever telepatisk kontakt med änglar. Han beskriver naturväsendenas värld som präglad av kärlek och skönhet. Trots människans alla felgrepp mot naturen försöker naturandarna hjälpa oss. Marko berättar i lättflytande översättning, lugnt och sakligt om familjens kontakter med en för moderna människor okänd, obefintlig och otrolig värld. Enligt honom är den högst verklig och har stor betydelse för både naturens och vår egen hälsa. Marko skildrar åtskilliga naturväsen i lustiga teckningar, i en mycket personlig stil.

Finns naturväsendena, mer än som en "avspjälkning av medietets undermedvetna"? Inte vet jag. Det är ju en uråldrig tradition som Marko ansluter sig till och fortsätter i en personlig variant. Varför kan då så få människor uppleva naturväsen? Marko menar att det varen vanlig förmåga fram till att kristendomen införde en dualistisk världsuppfattning och satte en skarp gräns mellan det inbillade "goda", dvs den andliga världen, och det inbillade "onda", dvs det jordiska. Naturväsendena hänfördes till den onda halvan av skapelsen och blev därmed förbjudna. Kyrkans makt var stor, och synska människor fick fortsätta sina kontakter med naturväsen i hemlighet. Som häxprocesserna visade kunde det vara livsfarligt att bli

känd för sådana kontakter.

Jag tycker boken är mycket fascinerande. Undrar om jag inte såg en skymt av något i ett skräpigt hörn av trädgården...

Nils-Olof Jacobson

Äventyr i det undermedvetna – eller i framtiden?

Hank Wesselman är amerikan och till professionen antropolog. Det innebär enligt Focus uppslagsbok bl.a. att studera "människan som biologisk art, artens utveckling och variationer". Hank har bl.a. deltagit i forskningsprojekt i Afrika rörande människans tidiga utveckling där. Senare, 1983, när han var åter i Kalifornien, fick han i tätt följd tre egenartade nattliga upplevelser. Han hade i en vision kontakt med en "ande", och en mycket detaljerad ut ur kroppen-upplevelse. Dessa upplevelser lämnade honom mycket förundrad. Han frågade sig om de kunde ha initierats av att han ett år tidigare hade deltagit i en kurs hos Michael Harner, känd antropolog och lärare i schamanism.

Två år därefter, från augusti 1985, bodde Hank med sin familj ett år på slutningen av en aktiv vulkan på Hawaii. En natt i mars 1986 fick han en ny upplevelse av ovanligt slag. Den började på samma sätt som de tidigare tre: En känsla av kroppslig stelhet och förlamning, varierande geometriska synförmågor, sedan "ett slags klickande. Förbluffad slog jag upp ögonen – och fann att jag var där".

Hank upplever under de föl-

jande fyra åren tolv episoder av likartat innehåll. I ett förändrat medvetandetilstånd förflyttas hans upplevelse till en annan tid och miljö. Hans medvetande är i kontakt med, men inte identiskt med, en ung man som heter Nainoa. Hank kan uppleva dennes minnen som sina egna, detaljerat och påtagligt. Det går varierande tid mellan episoderna, och minnena "redigeras" till en sammanhängande följd. Han upplever sig i Nainoas kropp, ser med hans ögon och delar hans tankar.

Nainoa bor i ett samhälle någonstans på Nordamerikas västkust, kanske i Kalifornien. Han lever i ett vad vi skulle kalla primitivt, "neolitiskt" samhälle. Han är en betrodd man, hövdingens sekreterare, utvald till detta för sin kunskap i skrivandets konst. Samhället har en utvecklad kultur, men verkar tekniskt sett vara på bronsålderns nivå. Man har inte tillgång till järn, och inga maskiner. Jordbruk och fiske är huvudnäringarna. Det är konflikter och oro mellan samhällen vid kusten.

Nainoa har studerat historia. Han känner till myterna om "den stora tiden", då en annan kultur rådde. Då fanns "amerikanerna". Hövdingen berättar om dem att "de var många, våra krönikor berättar att de bodde i enorma bosättningar, i stora hus byggda av sten och metall. Ändå hittade våra förfäder inga människor när de steg iland (från Hawaii) och heller inga boplatser. Vart de tagit vägen är ett mysterium och vi kan inte veta hur tillförlitliga våra historieböcker är. Många tusentals år har gått sedan deras civilisation gick under. Mycket av det vi betraktar som fakta kan vara myter. Ändå var de här, vi vet det eftersom jordbrukarna ständigt hittar föremål efter dem. Övervuxna lämningar efter deras stora vägar genomkorsar skogen".

Nainoa sänds av hövdingen på

en ensam upptäcktsresa inåt landet. Hans uppdrag är dels att söka kontakt med amerikanernas ättlingar som kanske finns långt där inne, dels att om möjligt komma tillbaka med några hästar. Dessa djur finns inte i hans samhälle, men hövdingen tror att de inre stammarna har tillgång till dem. Nainoa kommer att vara borta länge. Att just han väljs till detta farofyllda uppdrag beror på att han lärt sig av en gammal jägare hur man klarar sig ute i skogen.

I tolv episoder får Hank dela Nainoas äventyr i skogen. Nainoa finner så småningom en stam långt borta, och måste övervintra hos dem. Han finner en kvinna att älska, och blir lärjunge till en schaman. Efterhand blir han medveten om någon annans medvetande som ibland är hos honom, någon som han kallar "amerikanen". Några gånger flyttas Nainoas medvetande till en annan tid, och han upplever glimtar av den för honom främmande och oförståeliga värld som Hank lever i. Hank är dock i sin värld, dvs nutiden, inte medveten om Nainoas besök. I sista avsnittet är Hank med när Nainoa och en gammal schaman besöker en "helig plats". Hank och Nainoa upplever där tillsammans en visionär andlig resa.

Enligt Hank lever Nainoa fem tusen år framåt i tiden. Bakgrunden till hans samhälle är globala naturkatastrofer som har drabbat jorden någon gång i början av 2000-talet, enligt vår tideräkning. Det tycks främst ha varit ödeläggande översvämningar som utplånade vår civilisation. Upplevelserna med Nainoa inspirerar Hank till omfattande undersökningar på flera områden: klimatlära, språkvetenskap, historia, geografi. Han tar Nainoas budskap på allvar och är djupt bekymrad över jordens nuvarande utveckling, med hotfulla perspektiv av smältande isar och stigande havsnivå.

Hanks berättelse om Nainoas

äventyr är levande skriven, full av åskådliga detaljer om djur, natur och människor, dofter och andra sinnesintryck. Han försöker memorera och återge de ord han uppfattar på för oss okända språk. Ibland undrade han om han höll på att bli tokig, "men ändå kunde antropologen inom mig lugnt observera det som hände, notera detaljer i minnet under medvetandeförändringarna och sedan anteckna dem när jag var tillbaka i mitt normala tillstånd." Boken är fascinerande som en roman, men Hank hävdar i förordet att den är "inte science fiction eller en produkt av skapande fantasi. Det som följer är en självbiografisk berättelse, en krönika. Allt jag återger i den här boken har jag själv upplevt som verkligt".

Hur kan man då tolka en sådan berättelse, om det nu är som Hank säger, att han verkligen upplevde det han berättar? Enklast är ju att säga att Nainoa är inget annat än "en avspjälkning av Hanks undermedvetna". Hank diskuterar på en konferens sina upplevelser med en kollega, som givetvis håller på denna tolkning. Vi vet ju att sådana dubblade personligheter kan förekomma. Därmed är problemet löst och vi behöver inte fundera vidare.

En annan tolkning är att det kanske är som schamanerna säger: att det finns en alternativ verklighet eller en annan livsdimension som kan kallas "andevärld", och att Hank under sina förändrade medvetandetilstånd fick kontakt med denna. Kanske det verkligen var en sorts "tidsresa". Eller kanske all tid i själva verket finns samtidigt, på ett sätt som vi inte kan fatta. Eller kanske Nainoa lever i en "parallell värld" som har tagit en annan utveckling än vår, och som Hank glimtvis fick tillgång till.

Hank upplevde sina äventyr med Nainoa som en handfast undervisning i schamanism,

under ledning av ett andeväsen. "I mina försök att förstå hur det gick till, och vad det var jag såg genom en annan människas ögon, letade jag efter svar inom flera olika vetenskaper. Det som gav mest ledning av mitt utforskande av ett område av antropologin som jag tidigare nästan inte visste något om – schamanismen."

Hanks bok om Nainoa heter "Spiritwalker". På svenska har den fått den blekare titeln *Budskap från framtiden – en andlig resa*. Den är översatt av Anita Sandberg, har 338 sidor och utgavs 1997 av Richters förlag i Malmö. På sista sidan framgår att en ny serie möten med Nainoa började våren 1990, just när Hank blev klar med manuset.

Hur gick det sedan med Hank? Han bor nu i USA där han forskar och undervisar i antropologi. Nu håller han själv praktiska kurser i schamanism.

Oavsett hur Hanks bok kan tolkas är den bland det mest spännande och fascinerande jag har läst på länge! Jag ser fram mot att läsa hans nästa bok, "Medicinmaker", som kom ut 1998 och som såvitt jag vet ännu inte är utgiven på svenska.

Nils-Olof Jacobson

Bibeln på vår tids svenska

Bibeln, böckernas bok
Bibelkommissionens översättning 1999
Verbum

Det går knappast att "recensera" Bibeln, däremot kan man säga något om översättningen. Texterna är kända sedan flera tusen år tillbaka och på svenska har Bibeln funnits sedan 1500-talet. Vad som nu föreligger är en ny språkdräkt, den tredje tolkningen som gjorts till svenska språket. Den första kom 1541, den andra 1917. Det mest intressanta med den nya översätt-

ningen är måhända att det troligen är sista gången som det kommer en officiell översättning till svenska, sanktionerad av staten. Den svenska kyrkan och den svenska staten går vid millenieskiftet skilda vägar. Kristendomen förlorar sin särställning i Sverige och blir en religion likställd med många andra.

Översättningsarbetet tog sin början 1972 och de sista kommenterande bilagorna färdigställda under år 2000. En stor mängd människor har på olika vis varit engagerade i framtagandet av den nya bibelversionen. Det är ett mycket gediget arbete som föreligger.

Självklart kan man ur olika synpunkter diskutera översättningen. Det är alltid svårt att överföra tankar från ett språk till ett annat. Svenskan förändras och vi talar inte exakt samma språk i olika landsändar även om ett riksspråk allt mer gjort sig gällande. Låt mig ta ett exempel.

Bibeln inleds med världens skapelse. En mer storslagen begynnelse kan man väl knappast tänka sig. Eftersom det var litet dunkelt på jorden säger Gud (nya översättningen): "Ljus bli till!" Och ljuset blev till. (En tidigare översättning hade varit: ... och det blev ljus. Enligt den gamla översättningen sa Gud: "Varde ljus" och det vart ljus. Det tyska lånordet "bli" har alltså ersatt det ursvenska "varda". Jag vart inte förvånad när jag läste det, men det gamla fina ursvenska *varda*, *varde*, *vart* får nu med stor sannolikhet sin dödsstöt i och med denna översättning. "Han vart arg" och liknande uttryck är annars ännu i dag mycket vanliga i de flesta svenska dialekter, fast bevars kanske inte bland akademiker. Bibeln skrevs faktiskt ursprungligen till mycket stora delar på ett folkspråk och ett vardags-språk.

Jag avslutar min "anmälan" med några kommentarer när det gäller Bibelns "bevingade ord".

I 1917 års översättning såg vi "på ett dunkelt sätt såsom i en spegel" men nu (2000 – den officiella beteckningen) "ser vi en gåtfull spegelbild". Tja, vad säger man om detta? Spegelarna för tvåusen år sedan hade inte samma kvalitet som dagens och då blir 1917 års översättning fullt förståelig. Den nya tolkningen ger mer sken av mysticism och är för mig oförståelig. Med "kreti och pleti" menar man "vem som helst, alla". Det låter demokratiskt och bra men åsyftar faktiskt kung Davids livvakt. Nu kallas de kereteer och peleteer i bibelöversättningen och det kan godtagas men nog hade det varit tydligare att skriva filisteer och kretensare, eftersom det överensstämmer bättre med modern svenska. Att livvakten inte bestod av folk från det egna landet var en säkerhetsåtgärd. Påvens livgarde består ännu i dag av protestantiska schweizare.

I den gamla översättningen "såg man mellan fingrarna" (är lika med att låta nåd gå före rätt) men nu "blundar" man. Tja, jag ser inte riktigt vinsten med denna ändring.

Under vissa flydda tider "späkte" sig munkar och nunnor. I den nya bibelöversättningen "går man hårt åt sin kropp". Är "späka" ett ord som inte ingår i den moderna svenskan?

Att "sätta någon på det hala" är populärt, inte minst i frågesporter, och är ett talesätt vi förstår i det isiga Norden. Nu blir man "förd ut på hala vägar". Är det VTI eller Vägverket som fått ett ord med i laget?

Att "ta sitt förnuft till fånga" har blivit att "göra varje tanke till en lydig fånge". Är det verkligen god svenska?

"Herrens tukt och förmaning" har i den nya bibelöversättningen blivit "Herrens vilja". Är det en konsekvens av tukthusens avskaffande i Sverige eller har Gud blivit snällare med åren?

Rolf Ejvengård

Guds ord i modern språkdräkt

Bibeln 2000 med HITTLISTAN – en liten hjälp att upptäcka Bibeln. Förlag: Cordia 1999, ca 1760 tätttryckta sidor – en "tegelsten", som dock inte väger så mycket i handen på grund av det mycket tunna papperet.

Boken börjar med HITTLISTAN, som är en bilaga. Där finns "kortfakta" om Bibelns alla böcker, vidare ett register med femtio teman: man får veta var man kan läsa om Gud, dopet, döden, frälsningens väg, nattvarden, omvändelse osv.

Som ett "tillägg till Gamla testamentet" finns de apokryfa och deuterokanoniska skrifterna.

I slutet av boken finns ett förkortningsregister, vägmärken för bibelläsare, bibelläsningssplan, bevingade ord och uttryck i Bibeln, en ordbok, den bibliska historien samt kartor över Bibelns länder.

Boken är illustrerad med fina träsnittsvinjetter av Kristina Anshelm. Omslaget har gjorts av Lasse Åberg!

Det rör sig om en nyöversättning till nutidssvenska, där ingenting av ålderns patina har bevarats i språket.

Bibeln har haft avgörande betydelse för kristendomen och därmed för västerlandet, samt – första delen, Gamla testamentet – för judendomen. Den är alltså ett centralt verk i religionshistorien.

Men denna bok är i själva verket ett religiöst bibliotek, innehållande verk skrivna vid olika tider av olika författare. I de fem första böckerna berättas om hur Gud skapade världen och de första människorna, syndafallet, utdrivningen ur Edens lustgård,

den stora floden och Noa, Babels torn och språkförbistringen, patriarken Abraham, de syndiga städerna Sodom och Gomorra, som förstördes av Gud, m m. Detta är mäktig religiös diktning.

Men det är Nya testamentet med framför allt fyra berättelser om Jesu liv och lärasom ur kristet perspektiv är Bibelns kärna. Tron på Jesu uppståndelse från de döda, som fokunnas i Bibeln, har alltid varit den grund varpå kristendomen vilat. Än idag läses dessa gamla skrifter med vördnad av människor över hela världen och uppfattas som "Guds ord".

Bibeln inleds av de fem Moseböckerna. De är ingen fin och uppbygglig läsning. Moseböckernas religion är en nationalegoistisk religion. Dess budskap är att Gud har valt ut Israels barn till sitt folk. Han har befriat dem ur slaveriet i Egypten och lovat dem ett land som flyter av mjölk och honung, Kanaans land. Men i Kanaans land bor redan flera folk. Dessa skall israeliterna på Guds befallning utrota eller fördriva.

Gud i Moseböckerna är en brutal stridsgud som leder Israels barn till segrar i deras kamp för tillvaron och till nationell storhet. Det dryper av dödade människors blod på Moseböckernas blad. Rättvisa i dessa böcker är israeliternas segrar och deras lydnad för Herren. Grymt och skoningslöst far de fram med sina fiender som också är Guds fiender. Det finns ett gudomligt bud "du skall inte dräpa" i Moseböckerna, men det gäller inte för israeliternas erövringskrig. Det gäller inte heller när Herren befäller israeliter att döda sina fränder som straff för ohörsamhet mot Herren. Det finns också ett gudomligt bud "du skall inte stjåla", men inte heller det gäller för israeliternas erövringskrig.

Ack, det är mycket som behöver sorteras bort ur "Guds ord"!

SM

Om att se och lyssna

Av Cattis Bergqvist. Foto: Daniela Butsch

Jag möter Toni Packer en vacker sommarkväll. Hon har just lett en veckolång retreat i Fellingsbro och ska nästa dag återvända till sitt center Springwater norr om New York.

Toni utforskar hur våra tankar skapar en bild av oss själva och vår omgivning, hur vi bildar oss våra auktoriteter, hur vi skapar oss uppfattningen att vi är från alla andra separata varelser och hur detta leder till konflikter med vår omgivning – och hur medvetenhet och insikt kan utforskas.

Hon är född i Tyskland men har levt största delen av sitt vuxna liv i New York. Hon var elev till Roshi Philip Kapleau vid Rochester Zen Center, där hon senare blev lärare. Det var meningen att hon skulle överta ledningen av Zen-centret, men hon ställdedelsvis andra frågor än man gör inom zenbuddhismen och valde därför att gå sin egen väg.

Springwater Center för ökad medvetenhet

1981/1982 lämnade Toni Packer Rochester Zen Center, och tillsammans med en grupp vänner grundade hon Genesee Valley Zen Center. Efter en tid släppte de zen-formen och namnet ändrades till Springwater Center.

Genom medvetenhet om hur våra föreställningar om oss själva, människorna och världen uppstår skapas ett friare liv, säger hon.

Toni såg behovet att ta itu med vardagen i stället för den traditionella zen-träningen. När hon kom i kontakt med J. Krishnamurti, förstod hon vad som måste göras. Krishnamurtis radikala ifrågasättande av auktoriteter och hur han påvisade hur vi fångas och förblindas av våra tidigare erfarenheter och trosföreställningar fick Toni att inse att fasthakandet vid andliga lärares auktoritet stör vår uppmärksamhet på de väsentliga livsfrågorna.

Men det finns en ständig lockelse att glida tillbaka i vår gamla prägling och våra gamla föreställningar.

När vi följer någon särskild religion, söker vi vår tillflykt och vår trygghet i andliga system, i ritualer. Vi klänger oss fast vid idéer som skapats av andra och kanske inte kan leda oss själva på rätt sätt.

Roten till lidandet

Vår mest omhuldade idé om oss själva, säger hon, är att vi är den separata varelsen, som vi kallar "jag" eller "mig själv", och inget annat. Denna djupt inpräglade tro på "självets" sanna existens som ett självständigt väsen och vårt fasthängande vid denna tro är roten till mänsklighetens lidande. Därur kommer känslan av isolation från alla andra med rädsla, sorg och känsla av otillräcklighet och skuld, otrygghet och ofrihet. För att mildra rädslan, skapa trygghet och ge livet mening bygger vi upp trossystem, skapar ritualer och vägar till vår räddning. Tron att vi är särskilda från andra och kan finna mening och räddning någon-

stans, kan leda till insikten att särskildheten bara är just en tro. Det är vår tro som skapar separation, och med den uppstår behovet av mening och räddning ur vår ensamhet. När den falska tron på vår särskildhet, att vi är från allt annat separata väsen, löses upp, finns det ingen att rädda! Vi är alla delar av allt. Denna upptäckt ger en glädje större än ord kan utsäga.

Iakttä allt, utan att döma, och se hur våra föreställningar uppkommer

Att utan att döma iakttä allt som sker och att lyssna för att se hur våra föreställningar uppkommer, och därmed radikalt avslöja dem, är essensen i Tonis arbete.

Hon upplevde också att det saknades vissa frågor inom zen-formen. Ämnen som sexualitet och rädsla berördes inte. Krishnamurti tog upp dessa känsliga och djupa sidor i vårt mänskliga beteende, och Toni inspirerades att ta itu med bland annat dessa frågor för att nå djupare in i *det som är*.

Viljans frihet och vårt ansvar

När jag samtalar med Toni, kommer den eviga frågan om viljans frihet upp. Vi väljer inte våra spontana reaktioner, men kan vi välja att inte projicera ut dem på vår omvärld? Kan vi välja att vara kärleksfulla?

Toni ger uppmaningen att experimentera med frågan. "Upplev direkt, går det att *välja* kärlek? Finns det ett 'jag' som väljer kärlek? 'Vem' är det som väljer att inte visa sin vrede? Det finns *längtan* efter kärlek. Denna längtan gör att bilder uppstår, ideal som vi vill leva upp till, men dessa ideal i sig är inte kärlek.

Ibland känns det, säger jag, som om längtan efter kärlek är lika med längtan efter att vara verklig, att det enda verkliga är kärlek.

Toni svarar att när kärlek händer utan avsikt, spontant, utan "någon" som väljer, utan villkor – *då är kärlek det enda verkliga*.

Men, undrar jag, kan man tala om ansvar, om det inte finns "någon" som väljer?

Plikten

Toni svarar att ansvar är ett mycket viktigt begrepp i vårt sociala liv. Många av oss har präglats att ta ansvar genom belöningar och straff under uppväxten. En plikt-känsla har tränats upp. En del av oss har präglats att revoltera mot att ta ansvar. Men det finns en annan sida: en äkta längtan att hjälpa. Här får vi vara försiktiga om vi använder begreppet villkorslöst ansvar. Kan vi vara helt osjälviska i vårt ansvarstagande? Och var uppstår förmågan att ge gensvar i en situation? För det är detta som ordet ansvar betyder (eng. responsibility = förmågan att svara). Är

det möjligt att ge gensvar utan att vara färgad av präglingar och villkor? I en situation när vi inte är helt inneslutna i oss själva, utan öppet möter läget som det är, visar det sig vad äkta ansvar är, vad som måste göras. I nödläge kan människan visa det mest häpnadsväckande ansvar och förmåga att hjälpa.

Toni älskar det engelska ordet *emergency*, som betyder kris, nödläge. *Emerge* betyder uppstå. Det senaste året har varit fyllt av naturkatastrofer i USA: bränder, stormar, översvämningar. I ett sådant extremt krisläge som tex en översvämning svämmar även människans förmåga över. Ur nödläge (emergency) uppstår (emerge) något hos människan, nämligen förmågan att glömma sig själv och ge ett perfekt gensvar i situationen, utan att tänka efter.

Men å andra sidan, menar jag – intervjuaren – så är plikt-känslan den största stresskaparen i vår tid.

Toni svarar med att ställa frågan var den tvångsmässiga plikten kommer ifrån.

– Alla dessa irrande tankar om "borden" och "måsten"... konflikter mellan olika plikter skapar stress i den fysiska organismen. Vi blir spända och uppvarvade och till slut rasar vi ihop av denna ihållande ansträngning.

– Stressen uppstår när vi inte är uppmärksamma på vad som pågår. När längtan efter att se på vad som egentligen händer väcks till liv, då ökar medvetenheten och vi kan *se och lyssna på det som är*; utan att döma varken oss själva, någon annan eller omständigheterna.

Men det verkar vara en stor skillnad mellan att lyssna till det som är och att acceptera det.

– Ja, svarar Toni, men jag talar inte om att acceptera. Varför ska jag acceptera stressen? Jag talar om att lyssna till allt som pågår, alla dessa "måsten" som far genom sinnet. Lyssna! Det uppstår ny inre konflikt om jag tror att jag måste acceptera det som är.

Att lyssna

Om att lyssna säger Toni att vi vanligen lyssnar med färdiga idéer i vårt huvud om *vad* vi lyssnar till. Vi lyssnar med vårt dömande, med våra reaktioner om vad vi lyssnar till "borde" vara. Vi lyssnar alltså med ett i förväg präglat hörselsinne. Vi

hör inte vad någon annan verkligen säger på grund av allt "vetande" om vad som är rätt eller fel, som finns i vårt huvud. Lyssnandet är nytt, om alla attityder, förväntningar och fördomar träder ur kraft för ett ögonblick, om vi med en ren nyfikenhet vill höra vad någon annan säger och därför öppnar oss helt. Men oftast är vi fulla av oss själva, vår oro, våra åsikter.

– Det är inte omöjligt att lära sig lyssna, fortsätter Toni. Det är därför det finns andliga retreatar, där vi kommer ifrån vardagslivet med dess eviga stimulanser. Inga media, inga relationer, inget arbete, ingen musik, inget oväsen, ingen underhållning. Vi är så vana vid all denna stimulans att vi har svårt att *bara vara stilla och lyssna*. Att vara i naturen i tystnad kan öppna vår känslighet och vår perceptionsförmåga. I stillheten klarnar våra sinnen.

– Det finns en rymlighet i detta lyssnande, med alla sinnen vidöppna. Där finns plats för *vad som helst* att hända. Vi kan helt enkelt vara med det som sker, inte som en domare eller kontrollant, utan som en lyssnande rymd.

– Vi kan också börja fråga oss själva: Hur lyssnar jag egentligen? Att i olika situationer ständigt uppmärksamma lyssnandet och vad som pågår, det renar förmågan att höra vad som som verkligen sägs.

– Att arbeta med mig själv innebär att jag har mycket att möta, tex sanningar om mörkare sidor hos min personlighet. Att ha tillit till att det rena lyssnandet och betraktandet fungerar känns viktigt.

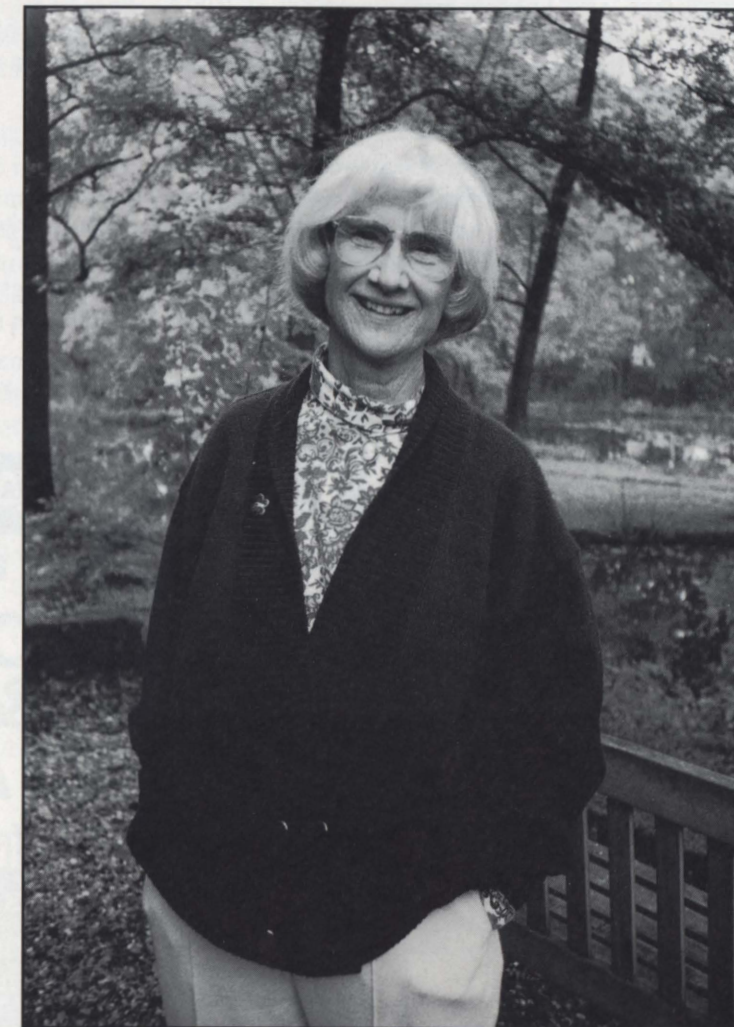
– Men tilliten kommer och går...

Tillit

– Precis som med begreppet ansvar finns det två sidor av begreppet tillit. Det finns en typ av tillit som hakar fast vid idéer och begrepp – idéer som ödet, Gud, läraren. Denna typ av tillit kommer och går, eftersom den bygger på tankar och tankar förändras hela tiden. Den andra typen av tillit

kommer ur själva insikten att uppmärksamhet och medvetenhet i ögonblicket fungerar. De flesta av oss har säkert varit med om att medvetenheten spontant för oss in i klarheten, flödet. Allt faller på plats av sig själv. Men att ha tillit till idéer distraherar förmågan att vara uppmärksam i detta nu.

Men, påpekar jag, när jag betraktar vad som verkligen pågår, ser jag att i nästan allt jag gör finns ett korn av självisk-

Toni kallar sig inte lärare och gör inte anspråk på att vara ledare. Hennes approach är på samma gång enkel som den är radikal och vardaglig. Hon fördjupar snarare frågor än ger svar. Klarheten hos henne berör åhöraren djupt och direkt.

het. Kan jag lita på att själva medvetenheten kommer att lösa upp min ego-bubbla?

Toni svarar:

– Du har iakttagit dig själv mycket väl. Lita på seendet! Lita på att själva betraktandet av den teater som består av den mänskliga präglingen och vår tro på oss själva som separata var-
elser kommer att rena, lösa upp, befria. Observera konsekven-
serna av vår präglings. Att se och lyssna, om och om igen, gör att
till slut förlorar dramat sin betydelse, sin attraktionskraft. Se det
för vad det är: jaha, nu kommer självskhet upp, släpp taget, det
finns ingen dragningskraft i att hänga kvar längre. Då finns fri-
het! Att slippa stänga in sig i den lilla trånga kokong som vår
självbild utgör. Att se och lyssna på detta sätt är som att använda
ett nytt sinne, ett *helt* sinne. Ren varseblivning, öppet...

Många som mediterar har starka upplevelser under
meditationen, t ex av att hjärtat öppnas. Kan vi lita på dessa upp-
levelser?

Toni säger:

– Om det rör sig om ett äkta öppnande av hjärtat, här och
nu, finns det inte plats för något ifrågasättande. Men det är viktigt
att vi inte blir upplevelsefixerade. Det grundläggande inom medi-
tation är inte att få upplevelser, utan klarhet, öppenhet, vilket i sig
kan vara en behaglig upplevelse.

Varför återvänder vi till våra vanliga tankemönster efter
en stark och omvälvande upplevelse?

Toni:

– Det finns ett enormt beroende av vårt vanetillstånd. Van-
ans makt är stor! Bra och dåligt, njutning och lidande, sorg och
glädje, kropp och sinne är förslavade under dessa vanemönster.

Eftersom kroppen verkar vara oss närmast och mest påtaglig, så
har vanan, som sitter djupt rotad i kroppen, sådan makt över oss.
Så låt frågan "varför återvänder vi..." leva kvar inom dig. Be-
trakta dina vanor och mönster. Vi är vana vid att vara
självcenterade större delen av vår tid. De flesta upplever även
glimtar av insikt då vi glömmer oss själva. Men detta kan för-
ändras, mirakulöst, genom medvetenhet, till raka motsatsen. Att
bara vara, utan egocentrering, men med stunder av självskhet.

Toni påminner om vikten av att inte döma varken
självskheten (som ond) eller osjälvskheten (som god). Med strä-
van efter ideal uppstår ny inre splittring. Vi är som vi är, men vi
måste dit, till idealet.

Toni:

– Att se, lyssna, uppmärksamma *är* friheten, *är* växlingen
från vanans makt, präglings makt till kärlek, frihet, medkänsla.

På väg hem från mötet sitter jag på bussen med bankande hjärta,
omtumlad av närvaron, klarheten och värmen hos denna kvinna.
Tack, Toni!

Toni Packer har skrivit flera böcker varav två finns översatta till
svenska: "Seendet som inte vet" och "Fånga nuet! Arbeta med
det som är". Skriv till Via Förlagsgemenskap, Box 5069, 123 05
Farsta eller ring 08-93 35 08, om ni är intresserade.

Toni Packer kommer till Sverige våren 2000. Ring för info Jonas
Skiöldebrand, 08-662 81 71.

Surfa in
på Sökarens hemsida
på Internet: www.sokaren.se

Läs om:

- A Course in Miracles – ett betydande andligt verk
Kan Guds existens bevisas?
- UFO – Pope, Mack, Jacobs, Leir
- Mystik – Happold, Bucke, Ruth Dahlén, Huxley
- När silversträngen brister, "dör" människan
Bermudatriangeln
- Ian Stevenson om automatisk skrift
- Kenneth Ring om nära döden-upplevelser
- Uri Geller demonstrerar paranormal förmåga
Gud – en gåta
- Vad kan vi lära av Buddha?
- Vetenskapens verkliga natur
- Hypnos är ingen kungsväg till sanningen
- Den hundrade apan
- Att resonera förnuftigt
- Hildegard av Bingen
- Forskning om slaggrutan
- Skeptiker i Antiken

INRE HARMONI

Sveriges största alternativmäss

Med utställare från hela landet

- ♥ Huskvarna/Folkets Park 4-5/3 2000
- ♥ Göteborg/Exercishuset 1-2/4 2000
- ♥ Falun /Lugnet 6-7/5 2000
- ♥ Flera städer hösten 2000

Gratis föredrag, scenprogram, spå dig, astrologi, aura-
fotografering, handläsning, numerologi, akupunktur,
massage, healing, naturmedel, örter, stenar, kristaller,
indianhantverk, smycken, litteratur för självutveckling,
CD-musik, meditationskassetter m.m.

**Är Du utställare - ring och prata med oss
om vår lågprisprofil!**

ARISTO 2000, Britt Rudolfsson, Småbränna 37,
914 95 GRÄSMYR, E-mail: aristo2000@swipnet.se
Hemsida: <http://home.swipnet.se/aristo2000>,
Tel: 0930-702 53, 0930-702 54, Fax: 0930-702 12
Mobil: 070-339 00 85 och 070-213 50 43

Galleri för andlig konst öppnat i Stockholm

Moksha Gallery öppnade förra året en lo-
kal på Tomtebogatan 18 i Stockholm.
Moksha är ett sanskritord för "befrielse"
och syftar på avsikten med Vedic Art. Gal-
leriet är till för att visa upp verk av dem
som genomgått de s k 17 principerna i ve-
disk konst under ledning av Curt Källman
(Se Sökaren 3, 1997, ss 12-14).

Curt Källman är en traditionellt ut-
bildad, etablerad konstnär, men han har un-
der de senaste 12 åren ägnat sig mest åt att
lära ut ett sätt att måla som andlig utveck-
ling utan prestationskrav – bara utifrån sig
själv.

Två trogna kursdeltagare sedan
många år, och nu själva lärare i Vedic Art,
Anette Nilsson och Nelly Strömberg, är de
som öppnat galleriet, vilket också används
för kurser i måleri och t ex astrologi.

Curt Källman hör till dem
som anser att man förändrar värld-
den bäst inifrån och mindre genom
att "slåss på barrikaderna". Men det
finns något som upprör honom så
mycket att han uppmanar sina vän-
ner och elever att agera – och det är
genmanipulation. Och Anette och
Nelly vill gärna sprida det viktiga
budskapet: manipulera inte med livets
själva grundvalar. Exempelvis: köp aldrig
genmanipulerad mat!

Moksha Gallerys hemsida på
Internet har adressen:
www.mokshagallery.com/sve/bild.htm

Avery Solomon har varit i Sverige igen

Avery Solomon från New York har varit
här igen och glatt seriösa sökare med väl
underbyggda tankar om tillvarons andliga
sidor. Han hade ett sommarseminarium hos
Larsons förlag i Täby. Han höll också, som
tidigare år, kurs på västkusten. Avory är
lärjunge till amerikanen Anthony Damiani,
som i sin tur var lärjunge till den kände
populära filosofen Paul Brunton.

I år bryter Avory traditionen och
kommer inte till Sverige, men en grupp

svenskar reser troligen till det filosofiska
forskningscentret Wisdom's Goldenrod i
New York state, där Avory har sina rötter i
både andlig och fysisk bemärkelse.

I nr 1, 1996, av Sökaren finns en
artikel om Avery Solomon.

Bra i jobbet, kall i känslan

Antalet människor i västvärlden som lider
av alexitymi, brist på empati (inlevelse i
andras problem) ökar. Det hävdar en fors-
kare vid Karolinska institutet, Kristoffer
Konarski, docent i psykosomatik.

Dessa människor kan fungera
mycket bra i arbetslivet och till och med
vara eftertraktade i den kommersiella värld-
den, då de till exempel effektivt kan göra
personalnedskränningar utan moraliska be-
tänkligheter och känslomässiga hinder.

Den alexityme kan ha känslor men
uppleva dem som skrämmande och för-

Samlat av Åsa Freij

tränger dem så att de "inte finns".

Dessa egenskaper leder till att en
sådan person ofta skadar andra, men han
kan också själv bli sjuk av sina förträng-
ningar. Att agera omoget utåt är ett annat
uttryck för denna störning.

Man kan göra reflektionen att flera
av de unga nazister, som idag utgör ett hot
mot det svenska demokratiska samhället,
kan tillhöra denna kategori. En ung nazist
rapporteras ha skött sig perfekt på sin ar-
betsplats.

Vardagens ondska

Den jungianske schweiziske psykologen
Allan Guggelbuhl forskar om "ondskan i
vardagen". Förra året besökte han Sverige
i samband med att hans bok om mobbing
kom ut på Forum.

Hans bok handlar framför allt om
mobbing bland skolungdomar och innehåller
även praktiska råd hur man ska komma
tillrätta med detta onda.

Vetenskapen tror på skrattet

Vetenskapliga forskare finner alltmer belägg
för att "ett gott skratt förlänger livet". En-
ligt amerikanska undersökningar lindrar
skratt stress, ökar kreativiteten och höjer
smärtröskeln. En forskare menar att man
kan studera hur skratt (en viss mängd per
dag) kan göra samma nytta som en viss
mängd fysisk motion på gymet eller "i
sängen". (Källa: Vetenskapens värld i TV 1.)
För övrigt har åtskilliga vishetslärare häv-
dat att humorn står det andligt upplysta till-
ståndet nära. Humorn skapar nästan samma
överseende och distans som upplysning.

Vänskap inte alltid bra

Vänskap är inte alltid av godo – hur kan
mansäga det? Jo, med alltför stark vänskap,
kollegialitet och solidaritet kan det
vara svårt att – i gott syfte – ha en
kritisk syn på varandra.

Doktoranden Staffan Anders-
son och en grupp vid Umeå univer-
sitet har funnit att när solidariteten
är hög, blir moralen låg – åtmins-
tone i den offentliga sektorn. Sär-
skilt i kommunerna, bland tjänste-
männen där, förekommer mycket korrup-
tion. Det är ganska vanligt att man håller
varandra om ryggen och ger varandra för-
måner. Korrupktion kan alltså ha sin grund i
vänskap.

Negativt tänkande bakom ätstörningar

Att tänka positivt är betydelsefullt för att
må bra och lyckas. Det får sökande män-
niskor höra på kurser, läsa i new age-böcker
och lära sig under alternativa hälsobehand-
lingar.

En psykolog, som uppmärksammat
detta, är kanadensiskan Peggy Claude-
Pierre, som skrivit boken "Ätstörningarnas
hemliga språk" (Forum). Hon menar att
långvarigt negativt tänkande ligger bakom
ätstörningar, såsom anorexi, bullemi och
hetsätning. Men depression, alkoholism
och drogmissbruk kan också vara symp-
tom på negativt tänkande.

Några personliga hemsidor på Internet

Anna Bornsteins hemsida
w1.865.telia.com/~u86502325

Åsa Freijs hemsida
www.sokaren.se/afreij.html

Göran Grips hemsida
www.forfattarcentrum.se/forf/goran_grip.html

Dana Hoffords hemsida
home5.swipnet.se/~w-55704/index.htm

Mikael Jensens hemsida
www.algonet.se/~nu

Erland Lagerroths hemsida
home6.swipnet.se/~w-69766

Lennart Lidfors hemsida
www.users.wineasy.se/science

Ralph Lundstens hemsida
www.vaarboda.se/andromeda

Eva-Lena Rosencrantz hemsida
hem1.passagen.se/elr

Liten besynnerlig dialog

– Du, SM, varför håller du egentligen på och plitar med den här tidskriften år efter år? Den är ju totalt negligerad av det kulturella Sverige. Ingen inom den *riktiga* kulturen tar någon som helst notis om den! Kan du inte göra något annat, som anses viktigt och blir uppmärksammat? Skapa diktverk exempelvis.

SM: – Tja, jag är medveten om att jag inte kan skriva deckare som Henning Mankell eller "svåra" dikter som Katarina Frostensson. Jag sysslar ju bara med de små frågorna, såsom Guds existens, livets mening, eventuell reinkarnation eller annan form av liv efter detta, det paranormala... Men även om det här är småttigheter för de stora andarna inom kulturen, så tycker jag att det i vårt samhälle även måste finnas plats för de små problemen. Några är vi ju som exempelvis ställer spörsmålet om en Skapare existerar.

– Gud är ju en fiktion. Frågan om hans existens besvaras ju av de religiösa församlingarna! Det är deras uppgift.

– Jag är fullt medveten om att frågan om Guds existens är enkel: de som är intresserade därav, går in i någon församling och bestämmer sig för att tro på Gud. Ändå är vi några som söker sanning, och kanske får vi rentav våra små svar. Dessa må förkastas av andra men kan vara meningsfulla för oss själva.

– Men du måste ju vara införstådd med att dina så kallade bevis för att univer-

sum är "planerat", evolutionen "intelligent styrd" är ogiltiga. Bildat folk ler åt dem. För vad betyder dina auktoriteter, Brenning, Kjellson, Adrianson, och du själv i den vetenskapliga debatten? Absolut ingenting! Om du lyssnade på dem som förstår, skulle du inte välja att försöka bevisa det obevisbara! Ägna dig åt något vettigt istället!

– Men, när vi nu är några få små som jobbar med de här marginalfrågorna, kan vi då inte få fortsätta med detta?

– Jomenvisst får det subtilt meningslösa finnas i vårt samhälle. De som vägrar lyssna på vetenskapen och "tänker till" själva, får ohindrade hålla på med detta, men de får också finna sig i att vi bildade gentemot dem ger uttryck för tidens verkliga vetande.

– Det är i alla fall skönt att vi får finnas!

EFTERTRÄDARE SÖKES...

I mer än 30 år har jag forskat och samlat material kring människans möjligheter att öka sitt välbefinnande och sin prestationsförmåga inkl. förekomsten av ett liv efter döden och event. reinkarnation. Av åldersskäl söker jag nu en yngre kraft, leg. läkare, s.k. naturmedicinare eller annan intresserad person, man eller kvinna, som kan ta över när jag slutar. Välbelägen bostad och praktik-mottagning kan event. få hyras och disponeras. En förlagsrörelse, f.n. vilande, finns även med i bilden som möjligt komplement.

Sigmund O:son Lif, Kungsvägen 30, 633 49 ESKILSTUNA.
Tel. 016-519700.

Kontakt

Finns du varma, öppna man i 40–50-årsåldern, som är nyfiken på dej själv, på livet och på mej?

Finns du som söker en relation att utvecklas i?

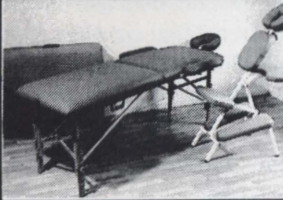
Finns du som längtar efter närhet, spontanitet och öppenhet?

Skriv i så fall till mig, ungdomlig Martinus-intresserad 50-årig kvinna.

Svar till "Västra Götaland",
Sökaren f v b.

Pris för kontaktannonser 50 öre per ord + 5:- i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 15:-. Moms inräknad.

MASSAGEBÄNKAR & -STOL

Ring eller skriv
för prospekt!

Vitaform
Alekärrsvägen 30
445 56 Surte
Tel 031-98 34 77

Söker du

- en vägledning i livets andliga dimension
- en mening med livet
- betydelsen av Jesu liv, död och uppståndelse
- klarhet om spiritism och reinkarnation

då bör du läsa

Bô Yin Râ

Boken om den levande Guden

häftad 103 kr, inbunden 171 kr

Boken om livet efter detta

häftad 82 kr, inbunden 134 kr

Johannes Visdom

häftad 87 kr, inbunden 145 kr

Widings Stiftelse

Rättar Vigs väg 125
162 72 Vällingby

För sanningens skull

Sai Baba en fallen gud

Avslöjanden av Sai Babas fusk med mirakler och hans homosexuella aktivitet har fått många att lämna hans rörelse.

Källa till informationerna på sidorna 29 och 30 – utom avsnittet om Annastina Vrethammar – är främst en hemsida på Internet: www.myfreeoffice.com/saibabaexposed.html. Olika personer har skrivit texterna där.

Den gode Sai Baba

Sai Baba föddes i byn Puttaparthi i Indien 1926. Han förklarade tidigt att han var den återfödde Shirdi Sai Baba och kallade sig själv Sathya Sai Baba. Han sägs idag ha över en miljon anhängare över hela världen, bland dem en rad framstående indier. Många av dessa har förändrat sitt liv i grunden efter kontakten med swamin. Han sägs vara en avatar, det vill säga Gud i mänsklig skepnad.

Sai Baba är en utmärkt talare på sitt språk, telugu. Han kan vara verkligt inspirerande att lyssna på. Han kommer inte med något radikalt nytt, utan predikar den gamla hinduiska läran med de fem grundläggande värdena dharma (religion, rättfärdighet) ahimsa (icke-våld, icke skada) prema (stark kärlek till Gud) sathya (sanning) och shanti (frid). Hans anhängare försöker uppriktigt följa dessa principer. De många sociala inrättningar och former av välgörenhet, som drivs i Sai Babas namn, har mycket gott anseende på grund av hängivenheten och osjälviskheten hos de Sai Baba-lärjungar som leder dem. Vid universitetet SSSIHL tas inga avgifter av studenterna. Inte heller kostar det patienterna något att vårdas på det sjukhus som drivs av Sai Baba-rörelsen.

Den dålige Sai Baba

Man kan undra hur Sai Baba har kunnat få så många anhängare, som tagit livsavgörande intryck av honom. Svaret är: miraklerna. Det otroliga händer nästan dagligen, där Sai Baba är. Swamin gör några cirkelrörelsen med en hand, och fram kommer den heliga askan vibhuthi, samt klockor, ringar, halsband med mera, som skänks bort. Sai Baba själv förklarar att han är Gud inkarnerad i Kaliyuga, det vill säga den nuvarande tidsåldern. När detta påstående förbinds med hans dagliga materialiseringar, skapas en häpnadsväckande bild av en övermänsklig personlighet.

Meenakshi Srikanth berättar att några dagar efter

att han börjat vid Sai Babas college, gjorde swamin plötsligt under ett tal några rörelser med sina händer i luften och tog fram ett smycke med en vacker bild av Lord Muruga. Srikanth blev häpen. Han hade aldrig sett något liknande. Han återvände till studenthemmet och började våltaligt beskriva swamins mirakel för några äldre studentkamrater. De gav honom ett mångtydigt leende. Så tog några honom avsides och sa: "Börja inte tro på allt det där. Det går fort att bli en hängiven lärjunge, men det tar lång tid att komma ur det." En kamrat gjorde en handrörelse och tog till synes mirakulöst fram aska, och en annan tog fram en ring.

Hur Sai Baba fuskar

På www.myfreeoffice.com/saibabaexposed/video.html finns en beskrivning av hur Sai Baba fuskar:

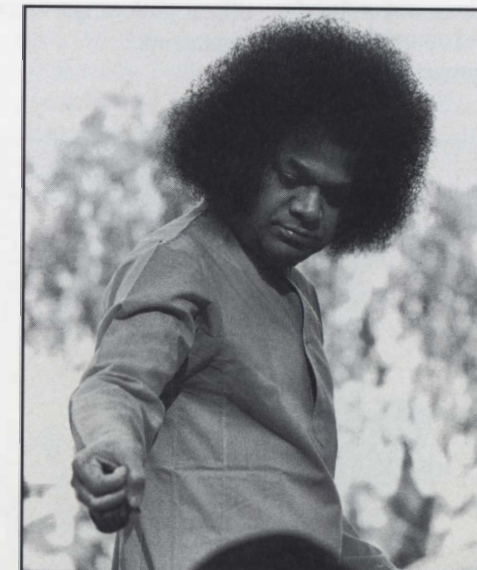
I den vänstra handen, som antingen är knuten eller håller i några brev, gömmer Sai Baba det som han tänker "materialisera" ut ur tomma luften. När Sai Baba går omkring bland folket, tar han emot deras brev med den högra handen och för sedan över dem till den vänstra. Hela tiden håller han föremålen, som skall "materialiseras", i den vänstra handen i det han väntar på det rätta tillfället att föra över dem till den högra. När han är redo för flyttningen av ett föremål, för han den högra handen under den vänstra, och man ser tydligt på händernas rörelser att något flyttas. Några sekunder senare gör han cirkelrörelser med den högra handen – och fram kommer ett "materialiserat" föremål, som ges till någon lärjunge.

Åskådaren bör inte titta på Swamins leende ansikte, hans snurrande

högra hand eller hans överflödande hår, utan i stället på hans vänstra hand: dold i handflatan med några fingrar finns det som han tänker ta fram, vibhuthikulor (de som har sett honom ta fram vibhuthi, kan erinra sig att han gör en söndersmulande rörelse med sina fingrar, när han tar fram askan) ringar eller vad det kan vara.

Fusket påstås vara väl synligt på en videofilm, "God Lives In India", som många av hans anhängare har sett.

Vad svarar nu Sai Baba på dessa anklagelser? Han fördömer dem som sprider denna "falska propaganda".

Sai Baba tar mirakulöst fram vibhuthi.

Den vedervärdige Sai Baba

Av det följande har Meenakshi Srikanth inte egen erfarenhet, men han har hört det från personer som själva upplevt det. När Srikanth kom till studenthemmet, märkte han att några av studenterna hade en särställning. De fick ofta samtal med swamin och fick fritt lämna hemmet, när de ville. Det var något speciellt med dessa studenter, och det var inte svårt att komma underfund med vad det var: de var alla homosexuella, vilket bland annat deras prat klart visade. Av studentkamrater fick Srikanth veta att många av dessa privilegierade studenter hade gjorts homosexuella av Sai Baba, som själv är homosexuell. Först trodde inte Srikanth vad han fick höra, men sedan fick han veta sanningen från några av de utsatta eleverna själva. En av dem som ofta kallades till "samtal" med Sai Baba, "Nandan", var hjälplös. Han kunde inte gå till sin familj och klaga. Familjen var hängiven Sai Baba sedan 30 år. När Nandan först lockades till Sai Baba, sa swamin att hela världen var han hustru. Nandan tillsades att tänka på sig själv som Radha, som älskade Krishna.

Ett annat fall som Srikanth berättar om är en pojke på vilken Sai Baba skulle bota magont med en olja som han tog fram ur luften. Denna gned han in på pojkens "mage och nedåt".

Sai Baba gör två olika uttalanden om Betlehemsstjärnan

Sai Babas första uttalande om betydelsen av stjärnan över Betlehem:

* Kristus var född. En väldig, praktfull strålning fyllde himlen med ljus. Det var ett tecken på att Han hade besekrat onskans och okunnighetens mörker. Kärlekens ljus hade kommit in i världen. Det var gryningen av den Gudomliga Ledningens tidsålder.

Sai Babas andra uttalande:

Den starkt lysande stjärna som visade sig på Hans Födelsedag, var samma starkt lysande stjärna som uppträder på himlen vart 800:e år. Stjärnan uppträdde på grund av sitt eget naturliga mönster, inte på grund av Jesus. Emotionella människor säger att denna stjärna uppträdde för Jesus. Det finns ingen regel att lysande stjärnor måste visa sig när gudomliga energier eller gudomliga inkarnationer nedstiger till jorden.

Uttalandena är hämtade från en samling av Sai Babas föreläsningar, kallad Eastern View.

Man kunde vänta sig att en avatar alltid säger detsamma om samma saker.

Sai Baba rekommenderar beteltuggande

När man läser John Hislops bok "Conversations with Bhagawan Sri Sathya Sai Baba", finner man ett besynnerligt ställe (s 24) där Sai Baba tuggar betel och säger att detta inte är en dålig vana och att betel renar blodet. Detta kan uppfattas som en rekommendation av swamin att tugga betel.

Behöver en allvetande och allsmäktig avatar medicin? I Taiwan rapporteras 80 procent av alla fall av dödlig cancer i munnen bero på beteltuggande. Dessutom finns ökande bevis för att andra former av cancer, exempelvis i urinblåsan, också beror på vanan att tugga betel.

Avataren tycks inte vara upplyst, när det gäller hälsofrågor.

Annastina Vrethammar får det inte att gå ihop

För Annastina Vrethammar har Sai Baba betytt mycket. Efter avslöjandena – se också nästa sida – säger hon att det som berättas om swamin inte går ihop med hans anseende att vara en avatar. Det finns idag många frågetecken kring honom. Därför har hon beslutat att inte trycka om sin senaste bok och inte ge ut en ny bok som hon skrivit.

Men Annastina anser inte att alla underverken kring Sai Baba är bluff. Det finns påtagliga uppgifter om hans mirakler, bland annat att han på ett mirakulöst sätt har visat sig för olika människor och hjälpt dem, säger hon. Och hon menar att Sai Babas lära är av hög klass.

Sai Baba säger sig vara Gud, men samtidigt lär han att vi alla är gudomliga varelser och att Gud är i allt, överallt, påpekar Annastina.

Sai Baba i "intervjorummet" omkring 1992 tillsammans med bland andra en svensk grupp. Conny Larsson längst bak till vänster.

Conny Larssons berättelse

Swamin lurade en hel värld

Conny Larsson har stått Sai Baba nära. Idag driver han ett behandlingshem för ungdomar i Valdemarsvik.

Kontakten med den indiske swamin började med att Conny försökte begå självmord i Sri Lanka 1978. Han avsåg att dränka sig. Sai Baba trädde ut ur en batikhydda i närheten och gick fram till Conny i vattnet.

– Han kallade upp mig ur vattnet och sa åt mig att fara till Indien.

– Jag reste till hans ashram i Puttaparthi. Där kom Sai Baba mig till mötes och sa: "Du har kommit nu!" Jag sa att jag har kommit från Sverige. "Nej", sa han, "du kommer från Sri Lanka." Jag blev sedan inkallad till Sai Baba för samtal var och varannan dag. Han kysste mig på kinden och var mycket nära mig kroppsligen. Nå, så kan vi ju göra även i Sverige. Men så tog han mig på byxorna mellan benen och började massera penis. "Var inte rädd!" sa han. "Detta är en gudomlig beröring." Han tog fram min penis och tog på den, och jag kände på hans penis. Han förklarade detta med att min kundalini skulle ändras.

– Eftersom han var Gud och hade räddat mitt liv, lät jag detta ske. Ja, jag blev något av hans favorit. Jag hade ständigt privata samtal med Sai Baba.

– Vi var alltid nära varandra kroppsligen. Så nära är han aldrig kvinnor. Han är intresserad av pojkar och män från 8 upp till 30 år. När man fyllt 30, skjuts man undan, är inte intressant längre. Conny Larsson blev en av rörelsens andliga ledare i Sverige.

1983 började det komma rykten att Sai Baba fuskade med materialisationerna och att han hade sexuell samvaro med pojkar. Conny avfärdade allt detta som osant.

– Men 1986 förstod jag att han höll på med andra pojkar på samma sätt som han gjort med mig. Jag gjorde mig bekant med pojkarna och ställde frågor till dem. De hade alla samma historia att berätta. Swamin hade oralsex med dessa pojkar som oftast var heterosexuella. Förklaringen var alltid att han skulle ändra deras kundalini.

Conny såg också själv att Sai Baba fuskade med materialisationer.

– Jag bestämde mig för att inte berätta om detta. Jag trodde att han testade min tro på honom.

Conny mätte allt sämre genom avslöjandena. Sai Baba var det centrum som hela hans liv kretsade kring.

– I januari 1999 kommer jag i kontakt med en svensk pojke, som haft sex samtal med swamin. Jag märker att pojken är skadad. Han berättar om samma saker som hänt mig. Swamin öppnar gylfen hos pojkarna och börjar onanera – men ingen "påsättning". Pojken backar, men swamin ger sig inte, utan fortsätter under upprepade samtal att göra sexuella närmanden. Pojken vänder sig till en läkare, men denne, som på grund av sin ålder aldrig blivit utsatt för swamins närmanden, menar att pojken har missuppfattat det som hänt.

– Eftersom swamins förklaring till sitt beteende gentemot pojkar är att han ändrar deras kundalini, undrar man om inte kvinnor har kundalinikraften...

– Under det sista samtalet mellan pojken och swamin var

Conny Larsson på tu man hand med Sai Baba i "intervjorummet".

pojken mamma med. Hon hade en mycket negativ inställning till Sai Baba och ville hämta hem sina två söner, som var där. Jag såg nu hur Sai Baba tog fram föremål bakom kudden och sedan plockade fram det ena efter det andra och "manifesterade" dem "mirakulöst". Då rasade allt för mig. Pojken lämnade ashramet fullständigt förkrossad.

– Man vet numer var de föremål inhandlas, som swamin låtsas materialisera ur tomma luften. Det är i en butik i Hyderabad. Vi som fått guldföremål och diamanter av Sai Baba, har lämnat in dem för expertundersökning och fått beskedet att det är bara skräp alltsammans och inte i något fall guld; diamanter har varit färgat glas.

I Sverige har Gimleskolan, som verkade i Sai Babas anda, stängts. Och Conny Larsson har stoppat filmen om sitt liv, där Sai Babas betydelse för honom är kärnan.

Rörelsen i Sverige fortsätter ändå som om ingenting hänt, och fortfarande arrangeras resor till Sai Baba.

Conny säger att ledare inom rörelsen länge har känt till vad swamin gör med unga pojkar. De säger att det är "gudomligt". Ledare känner också till fusk och skyddar honom. Det finns starka intressen bakom Sai Baba och hans anseende att vara en avatar.

Hur har nu avslöjandena om Sai Baba påverkat Conny? Han säger att han fått ändra sitt gudsbegrepp.

– Nu är det Gud inuti mig, och i alla människor, som jag tror på.

Han tillägger:

– Jag känner mig trött och har medlidande med alla som trott på Sai Baba och blivit lurade. Samtidigt vill jag tacka alla Sai-vänner för alla gemensamma stunder på satsangs, läger och kurser, där vi ändå genererat kärlek, sanning trots den illusion vi i god tro levde i. Än en gång: Tack alla!

SM

Resan

Vi tittade i ett prospekt över spännande resor genom tids- och rumstunnlar. Färder erbjöds till många olika delar av universum, några synnerligen otrevliga och farliga platser med illasinnade varelser, där en besökare fick vara mycket försiktig, andra ljusare ställen med mer etiskt medvetna och intelligenta livsformer på samma nivå som vi själva, eller högre. En resa, som tycktes lockande, gick till en planet vars högsta former uppgavs likna oss själva, i synnerhet till utseendet, och ha en teknologi som delvis påminde om vår egen. Vi skulle utan nämnvärd risk kunna stiga ned där, uppgav prospektet, och blanda oss med varelserna.

Nyfikna på folket som liknade oss beslöt vi att göra just den resan. Några från vår värld hade tidigare varit där och rapporterat om gynnsamma livsbetingelser och ett ganska intressant spirande intelligent liv.

Med sann upptäckarlust och en principiell förståelse för det något annorlunda begav vi oss iväg genom tunneln. Resan gick snabbt, obegripliga former och färger virvlade förbi farkostens fönster. Vi kände oss ömsom tyngre, ömsom lättare i kroppen. Det var kusligt, men rädsla var vi inte. Vi nådde utan missöden vårt mål, landade på en öde plats och steg ned, med något justerat utseende för att inte bli tagna för främlingar. På den här planeten var rädsla för det främmande och fientlighet mot det annorlunda något utmärkande.

Vi hade till en början vänliga tankar och betraktade de högre varelserna där som våra bröder, men vad vi upplevde, gjorde oss betryckta. Mentaliteten var oss alldeles främmande. Sinnena var skumma, oupplysta. Många betedde sig synnerligen elakt mot varandra, som om de totalt saknade inkännande i andra levande varelsers verklighet. Och de tycktes slagna av en märklig blindhet som medförde att de inte såg universums intelligens, utan menade att kosmos alla delar hade uppkommit genom i grunden slumpvisa

materiella processer. Deras lärda förklarade att egenskaperna hos allt levande hade bildats utan avsikt: Ingen skapelsens hand hade varit i verksamhet, bara själlösa processer och ett naturligt urval i kampen för överlevnad och mot andra livsformer.

De oss lika behandlade de lägre varelserna utan medkänsla och förståelse, som om de vore själlösa ting. De lägre hölls fångna under brutala förhållanden, de döddes sedan och åts upp av dem som liknade oss. De jagades också i naturen, döddes och gjordes i ordning till mat. Och de plågades i laboratorier för att skaffa mer kunskap åt dem som liknade oss. Vi tyckte att de var som förklädda djur, och vi frågade oss hur de kunnat utveckla denna efterblivenhet, denna obalans mellan intellekt och moral. För intellekt hade de, hjärnan var väl utvecklad, men det inre, mentala, var mörkt. Vi läste i prospektet att de tidigare varit nära att utplåna sig själva, sedan de upptäckt de oerhörda krafterna i materien och att de nu på grund av sitt oförstånd långsamt var i färd med att förstöra sin livsmiljö. Vi hade velat gripa in och vidarebefordra sann kunskap till dem, men vi visste ju att det finns kosmiska spärrar mot detta, eftersom vi färdats genom tunnlar i rummet och tiden.

När vi kommit tillbaka hem, berättade vi för våra vänner om folket som till det yttre var likt oss men på ett egendomligt sätt tycktes sakna riktig själ. Några, som även de besökt detta folk, påpekade för oss att det också finns individer där med sann kunskap, att stora tänkare lever bland dem och att utvecklingen trots allt på sikt ser lovande ut, om de överlever. Vi hoppas innerligt att dessa våra vänner har rätt, att mörket och ondskan skall ta slut och att de oss lika skall vakna upp till ett liv i kärlek till allt levande.

SM